

**Vanhempien parisuhdetyytyväisyys lapsen syntymän
jälkeen ja sen yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin
kolmen vuoden iässä**

Pro gradu -tutkielma

Laatijat:

Melania Sainio

Saara Suomalainen

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Psykologian ja logopedian laitos

Psykologian oppiaine

9.6.2026

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Psykologia

Tekijät: Melania Sainio ja Saara Suomalainen

Otsikko: Vanhempien parisuhdetyytyväisyys lapsen syntymän jälkeen ja sen yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kolmen vuoden iässä

Ohjaaja: Yliopistonlehtori ja kliinisen ja kehityspsykologian dosentti Sari Ahlqvist-Björkroth

Sivumäärä: 44 sivua

Päivämäärä: 9.6.2026

Sosiaalisen kompetenssin eli sosiaalisen kyvykkyyden kehitys alkaa jo varhaislapsuudessa. Lapsi oppii sosiaalisia taitoja sekä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyä vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. Aiemmassa kirjallisuudessa parisuhdetyytyväisyyden taso on yhdistetty vanhemmuuden laatuun ja perheen ilmapiiriin, joiden taas on havaittu olevan yhteydessä lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen. Aiemmat tutkimukset vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteydestä lapseen ovat kuitenkin keskittyneet lähinnä lapsen sisäänpäin ja ulospäin suuntautuviin oireisiin. Yhteyttä sosiaaliseen kompetenssiin on tutkittu selvästi vähemmän.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, miten vanhempien parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Äiti ja isä luokiteltiin joko tyytyväiseksi tai tyytymättömäksi, jonka jälkeen parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin tarkasteltiin äidin parisuhdetyytyväisyyden ($n = 677$) ja isän parisuhdetyytyväisyyden ($n = 677$) osalta erikseen. Dyadiseen tarkasteluun mukaan otettiin parit, joissa joko molemmat vanhemmat olivat tyytyväisiä tai tyytymättömiä ($n = 565$). Äidin, isän ja dyadisen tason parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä selvitettiin lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kolmella hierarkkisella lineaarisella regressioanalyysillä, joissa sisarusten lukumäärä kontrolloitiin. Lisäksi lineaarisilla regressiomalleilla tutkittiin, moderoiko sisarusten määrä vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

Vanhempien parisuhdetyytyväisyyttä mitattiin *Revised Dyadic Adjustment Scale* -kyselylomakkeella (RDAS) lapsen neljän kuukauden iässä. Lapsen sosiaalista kompetenssia mitattiin *Monitahoarviointi lapsen sosiaalisesta kompetenssista* -kyselylomakkeella (MASK) lapsen ollessa kolmevuotias. Tutkimuksessa vanhemmat täyttivät lapsen prososiaalisuutta ja antisosiaalisuutta arvioivan MASK-kyselylomakkeen.

Tutkimuksessa havaittiin äidin, isän ja dyadisen parisuhdetytyymättömyyden olevan yhteydessä lapsen korkeampiin pisteisiin antisosiaalisuudesta, kun sisarusten lukumäärä kontrolloitiin. Dyadinen parisuhdetytyymättömyys selitti lapsen antisosiaalisuutta enemmän kuin vain äidin tai isän parisuhdetytyymättömyys. Yhteyttä parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen prososiaalisuuden välillä ei havaittu. Sisarusten määrä oli yhteydessä sekä parisuhdetyytyväisyyteen että lapsen antisosiaalisuuteen, mutta yhdysvaikutusta ei havaittu. Tulosten perusteella parisuhdetytyymättömyys vaikuttaisi olevan itsenäinen riskitekijä lapsen antisosiaalisuudelle etenkin, kun molemmat vanhemmat raportoivat sitä. Parisuhdetytyymättömyys selitti kuitenkin vain pienen osan lapsen antisosiaalisuuden vaihtelusta, sillä siihen todennäköisesti vaikuttaa moni muukin asia. Tulosten perusteella vanhemmuutta tukevien interventioiden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin olisi hyvä selvittää.

Avainsanat: parisuhde, parisuhdetyytyväisyys, parisuhdetytyymättömyys, sosiaalinen kompetenssi, prososiaalisuus, antisosiaalisuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Parisuhdetyytyväisyys	6
1.1.1	Parisuhdetyytyväisyys ja vanhemmuus	7
1.1.2	Parisuhdetyytyväisyyden vaikutus lapseen	9
1.2	Sosiaalinen kompetenssi	10
1.2.1	Sosiaalisen kompetenssin prososiaalinen ja antisosiaalinen ulottuvuus	11
1.2.2	Sosiaalisen kompetenssin kehittyminen varhaislapsuudessa	12
1.3	Vanhempien parisuhdetyytyväisyys ja lapsen sosiaalinen kompetenssi	14
1.4	Tutkimuskysymykset	15
2	Menetelmät	17
2.1	Aineisto	17
2.2	Mittarit	18
2.2.1	Parisuhdetyytyväisyys	18
2.2.2	Sosiaalinen kompetenssi	18
2.2.3	Taustamuuttajat	19
2.3	Tilastolliset analyysit	20
2.4	Tutkimuksen eettisyys	21
3	Tulokset	23
3.1	Päämuuttajat	23
3.2	Aineiston kuvailevat tunnusluvut	23
3.3	Äidin ja isän parisuhdetyytyväisyyden yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin	28
3.4	Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin	29
3.5	Sisarusten määrä ja parisuhdetyytyväisyys	30
3.5.1	Äidin parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi	30
3.5.2	Isän parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi	31
3.5.3	Dyadinen parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi	31
4	Pohdinta	36
4.1	Äidin ja isän parisuhdetyytyväisyys sekä lapsen sosiaalinen kompetenssi	36
4.2	Dyadinen parisuhdetyytyväisyys ja lapsen sosiaalinen kompetenssi	38

4.3	Sisarusten lukumäärän merkitys vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin yhteydessä	39
4.4	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset	40
4.5	Johtopäätökset	43
Lähteet		45

1 Johdanto

Varhaislapsuuden kokemukset luovat perustan lapsen sosiaaliselle kehitykselle ja sosiaalisille taidoille. Erityisesti kolmea ensimmäistä ikävuotta pidetään kehityspsykologisesti merkittävänä vaiheena sen kannalta, miten lapsen käsitys itsestä sekä ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta lähtevät kehittymään (Keltikangas-Järvinen, 2012). Jo syntymästä asti ihminen on varustettu keinoilla, joiden kautta sosiaalinen vuorovaikutus on mahdollista. Sosiaalinen kehitys tapahtuu kuitenkin laajemmin kokemusten ja mallioppimisen kautta (Bandura, 1977; Keltikangas-Järvinen, 2012). Vanhempien vaikutus lapsen sosiaaliseen kehitykseen on merkittävä, sillä turvallinen kiintymyssuhde luo pohjaa lapsen sosiaaliselle kehitykselle (Salmivalli, 2002).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme sosiaalista kompetenssia, joka on yksi sosioemotionaalisen kehityksen osa-alueista. Sosiaaliset taidot, kyky säädellä omia tunteita ja käyttäytymistä sekä ryhmän vuorovaikutukseen liittyvät kontekstuaaliset tekijät muodostavat sosiaalisen kompetenssin (Salmivalli, 2002). Sen kehittyminen lapsuudessa on tärkeä kehitystehtävä, sillä heikentyneen sosiaalisen kompetenssin on havaittu olevan yhteydessä esimerkiksi lapsuuden psykopatologiaan (Huber ym., 2019). Riittävä sosiaalinen kompetenssi mahdollistaa yksilölle yhteiskuntaan sopeutumisen sekä psyykkistä hyvinvointia tukevien sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen (Kaukiainen ym., 2005).

Parisuhdetyytyväisyyden on yleisesti havaittu laskevan siirtymässä vanhemmuuteen eli ensimmäisen lapsen syntymän jälkeisenä aikana (Belsky & Rovine ym., 1990; Doss ym., 2009; Lorensen ym., 2004; Salmela-Aro ym., 2006). Tyytyväisyyden laskua on havaittu sekä äideillä että isillä, ja matalalla parisuhdetyytyväisyydellä on havaittu yhteyksiä lapsen heikompaan hyvinvointiin (Knopp ym., 2017; Krishnakumar & Buehler, 2000; Salo ym., 2022). Vanhempien väliset konfliktit ja matala parisuhdetyytyväisyys voivat heikentää vanhemmuuden laatua, ja ongelmat parisuhteessa voivat näkyä vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa (Krishnakumar & Buehler, 2000; Lindblom ym., 2017; Panula ym., 2020). Ongelmat parisuhteessa voivat näkyä vanhempi-lapsisuhteessa negatiivisina tunteita ja käytöksenä (Krishnakumar & Buehler, 2000) sekä vanhemmuustaitojen heikentymisenä (Christopher ym., 2015).

Lapsen sosiaaliseen kompetenssiin on liitetty aiemmassa tutkimuksessa useita vanhempien yksilöllisiä ominaisuuksia, kuten psykososiaalinen hyvinvointi ja vanhemmuustyyli (Alonso

ym., 2025; Lahtela ym., 2026; Panula ym., 2020; Sourander ym., 2025). Ymmärrys parisuhdetyytyväisyyden, jota voidaan pitää yksilöllisen ominaisuuden sijaan ennemminkin dyadisena ilmiönä, yhteydestä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin on kuitenkin puutteellista. Ottaen huomioon, että varhaislapsuus luo perustan lapsen sosiaaliselle kehitykselle (Keltikangas-Järvinen, 2012), on tärkeää ymmärtää, mitkä tekijät voivat mahdollisesti vaikuttaa tähän kehitykseen ja sitä myötä sosiaaliseen kompetenssiin. Vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin yhteyttä tarkastellaan tässä tutkimuksessa erityisesti sosiaalisen oppimisen teorian (Bandura, 1977) ja systeemisen perheteorian (Bowen ym., 1978) näkökulmista.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme vanhempien parisuhdetyytyväisyyttä lapsen neljän kuukauden iässä, sillä parisuhdetyytyväisyyden on havaittu laskevan lapsen syntymän jälkeisenä aikana (esim. Doss ym., 2009). Tutkimuksessa on mukana sekä ensimmäistä kertaa vanhemmaksi tulevia pareja että perheitä, joissa on entuudestaan lapsia. Vaikka parisuhdetyytyväisyyden lasku on tyypillisesti yhdistetty vanhemmuuteen siirtymään, on parisuhdetyytyväisyyden havaittu olevan matalampaa perheissä, joissa on enemmän lapsia (Kowal ym., 2021; Twenge ym., 2003). Siksi on tärkeää tutkia parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin sekä yhden että useamman lapsen perheissä.

Lasten, joiden molemmat vanhemmat ovat tyytymättömiä, voidaan ajatella kuuluvan riskin kumuloitumisen takia suurempaan riskiryhmään kuin lasten, joilla vain toinen vanhempi on tyytymätön. Toisaalta sen, että molemmat vanhemmat ovat tyytyväisiä parisuhteeseen, voi ajatella olevan lasta suojaava tekijä. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme erikseen molempien vanhempien parisuhdetyytyväisyyttä sekä parisuhdetyytyväisyyttä dyadisena ilmiönä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten äidin tai isän parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin, sekä toisaalta miten se, että molemmat vanhemmat ovat tyytyväisiä tai tyytymättömiä, on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

1.1 Parisuhdetyytyväisyys

Parisuhdetyytyväisyyden määrittely on moninaista ja sen kuvaamiseen käytetään parisuhdekirjallisuudessa vaihtelevasti erilaisia termejä, kuten sopeutuminen, menestys, onnellisuus ja kumppanuus. Suhteen tyytyväisyyden tarkasteluun on kaksi pääasiallista lähestymistapaa: interpersoonallinen ja intrapersoonallinen (Fincham ym., 2018). Interpersoonallinen lähestymistapa tarkastelee suhteen vuorovaikutusmalleja, kuten

kommunikaatiota, kumppanuutta ja konflikteja. Intrapersonallinen lähestymistapa keskittyy sen sijaan yksilön subjektiiviseen arvioon parisuhteesta. Tässä tutkimuksessa parisuhdetyytyväisyys määritellään Busbyn ja kumppaneiden (1995) mallin mukaisesti pariskunnan yhteisymmärryksen, tyytyväisyyden ja yhteenkuuluvuuden kautta.

Yhteisymmärryksellä tarkoitetaan pariskunnan yksimielisyyttä keskeisistä suhteen osa-alueista, kuten päätöksenteosta, arvoista ja kiintymyksen ilmaisusta. Tyytyväisyydellä tarkoitetaan parisuhteen vakautta ja suhteessa esiintyvien konfliktien määrää.

Yhteenkuuluvuudella tarkoitetaan puolestaan pariskunnan yhteistä ajanviettoa ja vuorovaikutuksellista yhteyttä (Busby ym., 1995).

Parisuhdetyytyväisyyttä voidaan tarkastella käyttäytymisen, kognition ja tunteiden kautta (Fincham ym., 2018). Matalaan parisuhdetyytyväisyyteen on havaittu liittyvän negatiivisia käyttäytymiskehiä, joita pariskunnan on hankala katkaista (Fincham ym., 2018; Gottman ym., 1998). Tyytyväisten parien on sen sijaan havaittu pystyvän katkaisemaan nämä negatiivisen vuorovaikutuksen kehät jo varhaisessa vaiheessa (Fincham ym., 2018; Gottman ym., 1998). Toinen tyytymättömillä pareilla esiintyvä vuorovaikutusmalli on niin kutsuttu vaatimusvetäytymis-malli (engl. *demand-withdrawal pattern*), jossa toinen osapuoli painostaa toista vaatimuksilla ja kritiikillä, kun taas toinen vetäytyy puolustuskannalle tai passiiviseen toimettomuuteen (Fincham ym., 2018; Wile, 2013). Myös suhteeseen liittyvät attribuutiot voivat edistää suhteen tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä. Esimerkiksi puolison tullessa myöhässä töistä kotiin tilanteen selittäminen ulkoisilla tekijöillä ilman puolison syyttämistä voi edistää tyytyväisyyttä, kun taas syyn etsiminen puolisosta voi edistää tyytymättömyyttä (Fincham ym., 2001). Tyytyväiset pariskunnat kokevat myös enemmän positiivisia tunteita (Fincham ym., 2018) ja näkevät kumppaninsa positiivisemmassa valossa kuin kumppani itse (Murray ym., 1996).

1.1.1 Parisuhdetyytyväisyys ja vanhemmuus

Parisuhdetyytyväisyyden on havaittu laskevan siirtymässä vanhemmuuteen (Belsky & Rovine ym., 1990; Doss ym., 2009; Lorensen ym., 2004; Salmela-Aro ym., 2006). Tyytyväisyyden lasku on äkillistä ja ajoittuu lapsen syntymän jälkeiseen aikaan. Lasku kuitenkin tasoittuu lapsen ensimmäisen elinvuoden jälkeen, jonka jälkeen tyytyväisyydessä tapahtuu samankaltaista vähittäistä heikkenemistä kuin lapsettomilla pareilla (Doss ym., 2009).

Lapsettomiin pareihin verrattuna, parisuhdetyytyväisyyden on havaittu olevan matalampaa pareilla, joilla on lapsia (Twenge ym., 2003). Äkillistä tyytyväisyyden laskua siirtymässä

vanhemmuuteen voivat selittää erilaiset vanhemmuuteen siirtymiseen liittyvät stressitekijät (Doss ym., 2009). Vanhemmuuteen siirtymiseen liittyy esimerkiksi uusien roolien ja tehtävien omaksumista (Doss ym., 2009; Twenge ym., 2003). Uusiin rooleihin ja tehtäviin voi liittyä konflikteja, joista yleisimmin raportoitu on lastenhoidon jako vanhempien kesken (Cowan & Cowan, 2000). Vanhempien väliset konfliktit näyttävät olevan yhteydessä parisuhdetyytyväisyyden laskuun lapsen syntymän jälkeen (Twenge ym., 2003).

Vaikka parisuhdetyytyväisyys näyttää laskevan vanhemmuuteen siirryttäessä, voi parisuhdetyytyväisyyden kehityskulku olla myös päinvastaista. Uusista vanhemmista 35 % raportoivat parantumista ainakin yhdellä parisuhteen osa-alueella (Belsky & Rovine, 1990). Positiivisia tunteita pidetään tekijänä, joka edistää vanhemmuuteen sopeutumista ja täten voi myös vaikuttaa parisuhdetyytyväisyyden lisääntymiseen siirtymässä vanhemmuuteen (Don ym., 2022). Lisäksi parisuhdetyytyväisyyden lähtötaso näyttää olevan yhteydessä siihen, miten tyytyväisyys kehittyy lapsen saamisen myötä. Salmela-Aro ja kumppanit (2006) havaitsivat, että korkeaa tyytyväisyyttä raportoineilla pareilla tyytyväisyys väheni, kun taas matalaa tyytyväisyyttä raportoineilla pareilla tyytyväisyys lisääntyi. Toisaalta Salo ja kumppanit (2022) havaitsivat raportoidun parisuhdetyytyväisyyden tason pysyvän tasaisena molemmilla vanhemmilla raskausajasta lapsen kahden vuoden ikään saakka.

Parisuhdetyytyväisyyden kehityksen on havaittu olevan samankaltaista sekä äideillä että isillä (Doss ym., 2009; Salo ym., 2022). Toisaalta parisuhdetyytyväisyyden kehityksessä on myös raportoitu eroja vanhempien välillä (esim. Twenge ym., 2003). Tyytyväisyyden on havaittu olevan matalinta vastasyntyneiden vauvojen äideillä, mikä saattaa viitata siihen, että parisuhdetyytyväisyys laskee eniten niillä, jotka kantavat suurimman vastuun lapsesta (Twenge ym., 2003). Lisäksi lasten määrä on yhdistetty vanhempien parisuhdetyytyväisyyden tasoon (Kowal ym., 2021; Twenge ym., 2003). Twenge ja kumppanit (2003) havaitsivat meta-analyysissään, että tyytyväisyys oli matalampaa vanhemmilla, joilla oli enemmän lapsia. Sama yhteys vanhempien matalan parisuhdetyytyväisyyden ja suuremman lapsilukumäärän välillä löydettiin myös kansainvälisessä kyselytutkimuksessa (Kowal ym., 2021). Koska aiemman tutkimuksen perusteella lasten lukumäärä on merkittävä tekijä vanhempien parisuhdetyytyväisyydessä, sisällytettiin tähän tutkimukseen ensisynnyttäjien lisäksi myös perheitä, joissa on entuudestaan lapsia.

1.1.2 Parisuhdetyytyväisyyden vaikutus lapseen

Vanhempien välisen dyadisen suhteen laatu on perhesysteemin toiminnan perusta (Korja & Lindblom, 2013). Bowenin ja kumppaneiden (1978) kehittämän systeemisen perheteorian mukaan perhe muodostuu toisiinsa kytkeytyneistä alasysteemeistä, jotka voidaan jakaa puolisoiden sekä vanhempien ja lasten välisiksi systeemeiksi. Systeemiseen perheteoriaan liittyvän läikkymishypoteesin (engl. *spillover*) mukaan tunteet ja vuorovaikutusmallit yhdessä perheen alasysteemissä läikkyvät perheen toisiin alasysteemeihin (Bowen ym., 1978). Tämä läikkymishypoteesi on saanut tukea meta-analyysissa, jossa vanhempien välisten konfliktien ja vihamielisyyden havaittiin siirtyvän negatiivisina tunteina ja käytöksenä vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen (Krishnakumar & Buehler, 2000). Vanhempien välisen vihamielisyyden havaittiin olevan yhteydessä erityisesti ankaraan kurinpitoon ja vanhempien heikompaan lapsen hyväksyntään. Toisessa meta-analyysissa havaittiin, että kannustava vanhemmuus oli yhteydessä lapsen parempaan itsesäätelykykyyn, kun taas tukahduttava vanhemmuus, jota voidaan luonnehtia ankarana kurina, kontrollina ja tunkeilevuutena, oli yhteydessä lapsen heikompaan itsesäätelykykyyn (Blume ym., 2025). Myös perhesysteemin toimivuus on yhdistetty lapsen hyvinvointiin. Etäisten, yhteenkietoutuneiden ja ristiriitaisten perhesysteemien on havaittu ennustavan lapsen lisääntyntä ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta (Lindblom ym., 2017).

Vanhempien matalalla parisuhdetyytyväisyydellä on havaittu yhteyksiä lapsen heikompaan hyvinvointiin (Knopp ym., 2017; Salo ym., 2022). Salo ja kumppanit (2022) havaitsivat, että vanhempien matala raskausajan parisuhdetyytyväisyys oli yhteydessä lapsen sisäänpäin ja ulospäin suuntautuviin käytösongelmiin kahden vuoden iässä. Lisäksi yhteys vanhempien matalan parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sisäänpäin ja ulospäin suuntautuvien käytösongelmien välillä on havaittu myös 4–18-vuotiailla lapsilla ja nuorilla (Knopp ym., 2017). Lapsi voi oppia epäadaptiivisia käyttäytymismalleja suojellakseen itseään vanhempien välisten konfliktien aiheuttamilta negatiivisilta tunteilta (Cummings & Davies ym., 2010; Salo ym., 2022). Emotionaalisen turvallisuuden teorian mukaan vanhempien välisille konflikteille altistuminen vaikuttaakin lapsen turvallisuuden tunteeseen ja voi muovata lapsen selviytymisstrategioita (Davies & Woitach, 2008). Emotionaalisen turvattomuuden on havaittu ennustavan lapsen dominoivaa vuorovaikutustyyliä vertaissuhteissa, mikä puolestaan ennustaa lapsen ulospäin suuntautuvia käytösongelmia (Davies ym., 2019).

Äitien ja isien välillä on havaittu eroja siinä, miten matala parisuhdetyytyväisyys voi vaikuttaa lapseen (esim. Krishnakumar & Buehler, 2000). Perhesuhteissa tapahtuvan läikkymisefektin on havaittu olevan voimakkaampi isien kohdalla (Frankel ym., 2015; Krishnakumar & Buehler, 2000). Näyttää siis siltä, että isien vanhemmuus kärsii enemmän parisuhdekonflikteista (Krishnakumar & Buehler, 2000). Ilmiötä on kutsuttu perhetutkimuksissa isyyden haavoittuvuushypoteesiksi (engl. *fathering vulnerability hypothesis*), sillä isän ja lapsen välinen suhde vaikuttaa olevan haavoittuvaisempi parisuhdeongelmien negatiiviselle vaikutukselle (Goeke-Morey & Cummings, 2007). Toisaalta sekä äitien että isien matala parisuhdetyytyväisyys on yhdistetty lasten käyttäytymisongelmiin (Salo ym., 2022). Lisäksi äitien, mutta ei isien, matala parisuhdetyytyväisyys on yhdistetty tyttöjen sosioemotionaalisiin haasteisiin (Conica ym., 2023). Koska äitien ja isien parisuhdetyytyväisyydellä näyttäisi olevan erilaisia vaikutuksia lasten sosioemotionaaliseen kehitykseen, on mielekästä tarkastella erikseen molempien vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

1.2 Sosiaalinen kompetenssi

Sosioemotionaalinen kehitys on kattokäsite, johon kuuluu muun muassa sosiaalinen kompetenssi. Sosiaalinen kompetenssi voidaan määritellä sosiaalisesti pätevyudeksi, eli kyvyksi saavuttaa omia lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita sosiaalisissa tilanteissa siten, että myönteiset vuorovaikutussuhteet säilyvät (Rose-Krasnor, 1997; Rose-Krasnor & Denham, 2009). Sosiaalinen kompetenssi määrittyykin ainakin osittain yksilön sosiaalisten taitojen seurausten perusteella (Salmivalli, 2005). Keltikangas-Järvisen (2012) mukaan sosiaalinen kompetenssi on kuitenkin taitojen lisäksi myös laajemmin kykyä olla vuorovaikutuksessa sekä tarkoituksenmukaisten sosiaalisten päämäärien saavuttamista. Sosiaalinen kompetenssi eroaa sosiaalisuudesta juuri kyvykkyyden osalta: sosiaalisuus on halua, kiinnostusta tai tarvetta olla muiden kanssa, kun taas sosiaalinen kompetenssi on kykyä olla muiden kanssa (Keltikangas-Järvinen, 2012).

Psykologisessa kirjallisuudessa sosiaalista kompetenssia on lähestytty kolmesta erilaisesta näkökulmasta: 1) sosiaaliset taidot eli käyttäytyminen ja sen oppiminen, 2) sosiokognitiiviset taidot eli ne kognitiiviset prosessit, jotka ohjaavat käyttäytymistä ja 3) kontekstuaalinen näkökulma eli erilaiset ryhmän vuorovaikutukseen liittyvät tekijät (Salmivalli, 2002). Salmivalli (2005) käsitteellistää sosiaalista kompetenssia jakamalla sen viiteen eri osa-alueeseen: 1) sosiaaliset taidot eli käyttäytyminen ja sen oppiminen, 2) sosiokognitiiviset

taidot eli sosiaalisen informaation prosessointi, 3) emootioiden ja käyttäytymisen säätely, 4) sosiaalisten tavoitteiden muodostaminen sekä 5) toimintaympäristö, jossa yksilön sosiaalinen kompetenssi ilmenee. Vaikka psykologisissa tutkimuksissa sosiaalisen kompetenssin osa-alueet saattavat näyttäytyä toisistaan irrallisina, niitä ei kuitenkaan pidetä toisistaan irrallisina ilmiöinä. Salmivallin (2005) mukaan osa-alueet nähdään ennemminkin toinen toisiinsa vaikuttavina. Esimerkiksi kognitiot ohjaavat yksilön käyttäytymistä: se, millaisia tilannevihjeitä yksilö havaitsee ja minkälaisia tulkintoja hän niistä tekee, vaikuttaa yksilön sosiaaliseen toimintaan. Lisäksi sosiaalinen toiminta tapahtuu aina jossakin ympäristössä, jolloin esimerkiksi sama käyttäytyminen voidaan nähdä sosiaalisen pätevyyden näkökulmasta erilaisena riippuen toimintaympäristöstä.

1.2.1 Sosiaalisen kompetenssin prososiaalinen ja antisosiaalinen ulottuvuus

Tässä tutkielmassa hyödynnetään teoreettisena viitekehyksenä Junttilan ja kumppaneiden (2006) mallia sosiaalisesta kompetenssista. Kyseisen mallin mukaan sosiaalisen kompetenssin kahtena pääulottuvuutena voidaan pitää prososiaalisuutta ja antisosiaalisuutta. Prososiaalinen käyttäytyminen tarkoittaa sosiaalisesti suotavaa toimintaa, kuten toisten tunteiden huomioonottamista, avun tarjoamista sekä ryhmän toimintaan osallistumista ja muiden kutsumista mukaan siihen. Mallissa prososiaalinen käyttäytyminen jaetaan yhteistyötaitoihin ja empatiaan. Prososiaaliseen käyttäytymiseen ajatellaan siis sisältyvän sekä muille ulospäin näkyvää käyttäytymistä että yksilön tunnetaitoja. Antisosiaalista käyttäytymistä kuvaa se, että sillä ajatellaan olevan negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia joko yksilölle itselleen tai muille. Antisosiaalseksi käytökseksi mielletään esimerkiksi helposti ärtyminen ja toisaalta toisten kiusaaminen sekä riiteleminen. Antisosiaalinen käyttäytyminen jaetaankin mallissa impulsiivisuuteen ja häiritsevään käyttäytymiseen. Junttilan ja kumppaneiden mukaan sosiaalisesti kompetentiksi voidaan määritellä henkilö, jolla esiintyy paljon prososiaalisiksi määriteltyä käyttäytymistä ja vain vähän antisosiaalisiksi määriteltyä käyttäytymistä.

Prososiaalisen käyttäytymisen puutteisiin on havaittu liittyvän varhaislapsuudessa ulospäin suuntautuvia oireita, kuten sääntöjen rikkomista ja aggressiivista käyttäytymistä (Huber ym., 2019). Sekä puutteellisen että liiallisen prososiaalisen käyttäytymisen on havaittu liittyvän sisäänpäin suuntautuviin oireisiin, kuten vetäytymiseen sekä ahdistus- ja masennusoireiluun. Sisäänpäin suuntautuviin oireisiin liittyy tyypillisesti vaikeutta sosiaalisessa aloitteellisuudessa, kuten yhteyden ottamisessa muihin tai omien tarpeiden ilmaisemisessa (Huber ym., 2019).

1.2.2 Sosiaalisen kompetenssin kehittyminen varhaislapsuudessa

Lapsuuden kokemukset, erityisesti kolmen ensimmäisen ikävuoden aikaiset, luovat perustan lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiselle sekä muulle sosiaaliselle kehitykselle (Keltikangas-Järvinen, 2012). Osa sosiaalisen viestinnän välineistä, kuten itku ja hymy, kehittyvät ihmisellä luonnostaan kypsyminen myötä. Sosiaalisia taitoja pidetään kuitenkin opittuina. Siihen, kuinka luontevaa sosiaalisten taitojen oppiminen on lapselle, vaikuttaa temperamentti (Keltikangas-Järvinen, 2012). Sosiaalisia taitoja voidaan kehittää muun muassa lisäämällä yksilön tietoisuutta omasta sisäisestä maailmasta sekä omista sosiokognitiivisista rakenteista ja prosesseista (Kaukiainen ym., 2005). Vaikka esimerkiksi negatiivisen emotionaalisuuden on havaittu ennustavan matalampaa lapsen sosiaalista kompetenssia, ajatellaan jokaisen voivan temperamentista riippumatta oppia riittävän sosiaalisesti kompetentiksi (Borowski ym., 2021; Kaukiainen ym., 2005).

Sosiaalisessa kompetenssissa tapahtuu kehitystä varhaislapsuudessa, kun sosiaalinen ympäristö muuttuu aiempaa monipuolisemmaksi (Junge ym., 2020). Kahden-viiden vuoden iässä vertaisten merkitys kasvaa, kun lapsi oppii olemaan vuorovaikutuksessa ja leikkimään ikätovereiden kanssa. Leikin muodot laajenevat rinnakkaisleikistä sosiaaliseksi roolileikiksi ja lapsen käyttäytymisessä alkaa ilmetä prososiaalisuutta, kuten jakamista ja auttamista (Howes, 1987; Junge ym., 2020). Kolmeen ikävuoteen mennessä lapsen toverisuhteiden määrä kasvaa, kun käsitys potentiaalisista leikkitovereista muuttuu aiempaa joustavammaksi (Howes, 1987). Myös itsesääätelykyky kehittyy ja aivojen toiminnanohjausalueilla tapahtuu muutoksia kolmen-neljän vuoden iässä (Rothbart ym., 2011). Näiden aivoalueiden kehitys näkyy erityisesti lapsen tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn kehityksenä. Itsesäätelyn kehitys jatkuu kuitenkin pitkälle nuoruuteen asti (Rothbart ym., 2011), joten kolmevuotiaalta ei voida odottaa vielä samanlaista sosiaalista kompetenssia kuin esimerkiksi kouluikäisiltä lapsilta. Jo pienten lasten kohdalla voidaan kuitenkin ajatella, että sosiaalisesti kompetentti lapsi kykenee toimimaan sekä vertaisten että aikuisten kanssa, kun taas heikko sosiaalinen kompetenssi voi näyttäytyä esimerkiksi vertaissuhteista vetäytymisenä (Junge ym., 2020).

Lapset oppivat yleensä ensimmäiset sosiaaliset taitonsa vuorovaikutuksessa vanhempiensa kanssa (Keltikangas-Järvinen, 2012). Kotona vanhemmat antavat lapselle omalla toiminnallaan esimerkin siitä, miten sosiaalisissa tilanteissa toimitaan (Salmivalli, 2002). Myös vanhempien tavat vastata lapsen negatiivisten tunteiden ilmaisuun ovat yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin (Alonso ym., 2025). Aiemmissa suomalaisissa

tutkimuksissa on havaittu, että äidin korkea jäsentelykyky on yhteydessä lapsen vähäisiin sosioemotionaalisiin ongelmiin ja äidin korkea sensitiivisyys taas on yhteydessä lapsen korkeaan sosiaaliseen kompetenssiin (Lahtela ym., 2026). Ylipäättään jo vanhemman läsnäolon on havaittu olevan yhteydessä lapsen parempaan itsesääteelyyn (Gee ym., 2014). Positiivisen vanhemmuuden yhteyden lapsen prososiaaliseen käyttäytymiseen on havaittu säilyvän ainakin nuoruusikään asti (Backmann ym., 2024). Onkin viitteitä siitä, että ainakin äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus on suorassa yhteydessä lapsen sosiaalisemotionaaliseen kehitykseen (Lahtela ym., 2026).

Keltikangas-Järvisen (2012) mukaan myös sisaruksilla on suuri vaikutus lapsen sosiaalisten taitojen ja sosiaalisen käytöksen perussääntöjen oppimiseen. Sisarusten avulla lapsi oppii esimerkiksi vanhempien huomion ja kiintymyksen jakamista sekä tapaa sietää ja suhtautua pettymyksiin. Vaikka antamisen, jakamisen ja huolehtimisen taidot voivat kehittyä myös muissa vuorovaikutussuhteissa, sisarusten väliset suhteet ovat usein lapsen varhaisin harjoitteluympäristö esimerkiksi kateuden tunteen käsittelyyn. Sisarussuhteissa opitaan erilaisia sosiaalisia rooleja sekä sitä, että erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa voidaan vaatia erilaisia toimintatapoja. Eri-ikäisyys sisarusten kanssa mahdollistaa myös esimerkiksi vanhemmalta sisarukselta mallioppimisen siitä, miten tovereiden kanssa selviydytään (Keltikangas-Järvinen, 2012). Lasten, joilla on edes yksi sisarus, on havaittu oppivan lapsuusaikana enemmän sosiaalisia taitoja verrattuna lapsiin, joilla ei ole sisaruksia (Downey ym., 2013). Toisaalta myös sillä on merkitystä, minkälaisia sisarussuhteet ovat. Vain vähän lämpöä ja runsaasti konflikteja sisältävän sisarussuhteen on havaittu olevan yhteydessä heikompaan sosiaaliseen kompetenssiin verrattuna sellaisiin sisarussuhteisiin, joissa on konfliktien lisäksi myös keskivertoa enemmän lämpöä (Buist & Vermande, 2014).

Kotitalouden kaaoksen ja negatiivisen vanhemmuuden, kuten kärsimättömyyden ja lapselle huutamisen, on havaittu ennustavan lapsen matalampaa sosiaalista kompetenssia (Allen ym., 2025). Myös äidin synnytyksen jälkeisen masentuneisuuden on havaittu olevan yhteydessä kaksivuotiaan lapsen sosiaalisemotionaalisiin ongelmiin (Lahtela ym., 2026). Sosiaalista oppimista vuorovaikutuksessa vanhempien ja muun perheen kanssa edistää se, että perhesuhteissa tunteet ovat mukana vahvistamassa oppimista (Keltikangas-Järvinen, 2012).

1.3 Vanhempien parisuhdetyytyväisyys ja lapsen sosiaalinen kompetenssi

Lapsi oppii sosiaalisia taitoja vuorovaikutuksessa vanhempiensa kanssa (Keltikangas-Järvinen, 2012). Banduran (1977) kehittämän sosiaalisen oppimisen teorian mukaan suurin osa käyttäytymisestä opitaan mallioppimisen kautta. Teorian mukaan muita havainnoimalla yksilölle muodostuu käsitys siitä, miten uusia käyttäytymismalleja toteutetaan. Myöhemmin tämä tieto toimii ohjeena toiminnalle. Lapset ottavatkin esimerkkiä vanhemmiltaan siitä, miten sosiaalisissa tilanteissa toimitaan (Keltikangas-Järvinen, 2012). Bandura (1963) on esittänyt, että lapset voivat omaksua jopa aggressiivista käyttäytymistä vanhemmiltaan. Emotionaalisen turvallisuuden teorian mukaan vanhempien välisille konflikteille altistuminen vaikuttaa lapsen turvallisuuden tunteeseen, minkä taas on havaittu ennustavan lapsen tyyliä olla vuorovaikutuksessa (Davies & Woitach, 2008; Davies ym., 2019). Vanhempien väliset konfliktit saattavatkin osittain selittää vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin yhteyttä, sillä paremman emotionaalisen turvallisuuden on havaittu olevan yhteydessä korkeampaan lapsen sosiaaliseen kompetenssiin (Davies ym., 2016). Vanhempien parisuhteen on havaittu olevan yhteydessä sosiaalisen kompetenssin osa-alueista ainakin lapsen tunteiden säätelykykyyn (Morris ym., 2007).

Parisuhdetyytyväisyys voi olla yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin myös vanhemmuuden kautta. Ongelmat parisuhteessa voivat läikkyä kehittyviin vanhemmuustaitoihin systeemisen perheteorian mukaisesti (Bowen ym., 1978; Christopher ym., 2015; Salo ym., 2021). Matala parisuhdetyytyväisyys voi näkyä vanhemmuudessa esimerkiksi ankarampana kurina, joka on yhteydessä lapsen heikompaan itsesäätelyyn (Blume ym., 2025; Krishnakumar & Buehler, 2000). Hyvä itsesäätelykyky on yhteydessä korkeampaan sosiaalisen kompetenssiin edistäten esimerkiksi lapsen empatiakykyä ja yhteistoimintaa sekä konfliktien ratkaisua (Gürdal & Acar, 2026).

Aiempi tutkimus on osoittanut, että matala parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosioemotionaalisiin haasteisiin (esim. Conica ym., 2023). Suomalaisia lapsia tutkittaessa vanhempien matalan parisuhdetyytyväisyyden on havaittu ennustavan käytösongelmia taaperoilla (Salo ym., 2022). Lisäksi Panula ja kumppanit (2020) ovat tutkineet vanhempien psykososiaalisen hyvinvoinnin yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tutkimuksessa havaittiin, että äidin matala parisuhdetyytyväisyys ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, kun lapsi on kolmevuotias. Vastaavaa merkitsevää yhteyttä ei kuitenkaan havaittu isän parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin välillä.

Parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosioemotionaalisiin kompetensseihin on tutkittu myös irlantilaisessa kohorttitutkimuksessa, jossa tyytyväisyyden kehitystä seurattiin lapsen yhdeksän kuukauden iästä yhdeksän vuoden ikään (Conica ym., 2023). Tutkimuksessa havaittiin, että jos parisuhdetyytyväisyys oli valmiiksi matala, lasku tyytyväisyydessä lisäsi lapsen sosioemotionaalisia haasteita. Matalan parisuhdetyytyväisyyden ja sosioemotionaalisten haasteiden yhteys havaittiin kuitenkin vain äitien ja tyttöjen välillä. Salo ja kumppanit (2021) havaitsivat puolestaan isän, mutta ei äidin, matalan parisuhdetyytyväisyyden olevan yhteydessä vauvan heikentyneeseen sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen. Merkitsevä yhteys havaittiin, kun isän parisuhdetyytyväisyys pysyi matalana lapsen kolmen kuukauden iästä 12 kuukauden ikään. Osassa aiemmista tutkimuksista on siis havaittu ainoastaan äidin parisuhdetyytyväisyyden olevan yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin, ja osassa taas ainoastaan isän parisuhdetyytyväisyyden olevan yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tästä syystä on tärkeä tarkastella parisuhdetyytyväisyyttä dyadisen tarkastelutavan lisäksi kummankin vanhemman osalta myös erikseen.

Vaikka vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteydestä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin on viitteitä, tutkimus aiheesta on edelleen vähäistä. Tämä tutkimus mahdollistaa samanaikaisesti sekä yksilötason että dyadisen parisuhdetyytyväisyyden tarkastelun ja niiden mahdollisten yhteyksien selvittämistä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

1.4 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää yhteyttä vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin välillä. Yhteyttä tarkastellaan sekä yksilötasolla, eli erikseen äidin ja isän osalta, että dyadisella tasolla. Tässä tutkimuksessa dyadisella parisuhdetyytyväisyydellä tarkoitetaan sitä, että molemmat vanhemmat ovat tyytyväisiä parisuhteeseen ja dyadisella parisuhdetytyymättömyydellä sitä, että molemmat vanhemmat ovat tyytymättömiä parisuhteeseen.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme on, miten sekä äidin että isän parisuhdetyytyväisyys lapsen neljän kuukauden iässä on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kolmen vuoden iässä. Aiempien tutkimusten (esim. Salo ym., 2022) pohjalta hypotesimme on, että sekä äidin että isän parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan lapsen prososiaaliseen käytökseen, ja toisaalta sekä äidin että isän parisuhdetytyymättömyys on yhteydessä korkeampaan lapsen antisosiaaliseen käytökseen. Toinen tutkimuskysymyksemme on, miten

dyadinen parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Hypotesimme on, että myös dyadisella tasolla parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan lapsen prososiaaliseen käytökseen, ja toisaalta parisuhdetytyttömyys on yhteydessä korkeampaan lapsen antisosiaaliseen käytökseen. Aiemman tutkimuksen perusteella (Panula ym., 2020) oletamme myös, että dyadinen parisuhdetyytyväisyys selittää lapsen sosiaalista kompetenssia enemmän kuin yhden vanhemman tyytyväisyys.

Aiemman kirjallisuuden perusteella taustamuuttujiksi valittiin vanhempien koulutustaso, sosiaaliluokka ja tulotaso sekä lapsen sukupuoli ja sisarusten määrä. Vanhempien koulutustaso, sosiaaliluokka ja tulotaso valittiin taustamuuttujiksi, koska perheen sosioekonominen asema on yhdistetty lapsen antisosiaaliseen käytökseen suomalaisessa väestötutkimuksessa (Karjalainen ym., 2024). Lapsen sukupuolen on puolestaan havaittu olevan yhteydessä sosiaaliseen kompetenssiin: tyttöjen on havaittu olevan jo taaperoiässä poikia prososiaalisempia (Christov-Moore ym., 2014). Sisarusten määrä valittiin taustamuuttujaksi, koska on havaittu, että lapsilla, joilla on sisaruksia, on paremmat sosiaaliset taidot kuin lapsilla, joilla ei ole sisaruksia (Downey ym., 2013).

Halusimme myös tarkastella, onko vanhempien parisuhteen kesto tässä aineistossa yhteydessä lapsen sosiaalisen kompetenssin ulottuvuuksiin. Pidemmän parisuhteen keston on havaittu olevan yhteydessä lisääntyneisiin negatiivisiin ja vähentyneisiin positiivisiin kokemuksiin parisuhteesta (Umberson ym., 2005). Vanhempien parisuhteen laatu voi läikkymishypoteesin mukaisesti vaikuttaa vanhemmuuden laatuun ja sitä kautta esimerkiksi lapsen itsesäätelyyn (Blume ym., 2025; Bowen ym., 1978; Krishnakumar & Buehler, 2000). Koska parisuhteen kesto on yhdistetty parisuhteen laatuun, jonka on puolestaan havaittu olevan yhteydessä lapsen itsesäätelyyn, halusimme ottaa parisuhteen keston huomioon taustamuuttujana.

2 Menetelmät

2.1 Aineisto

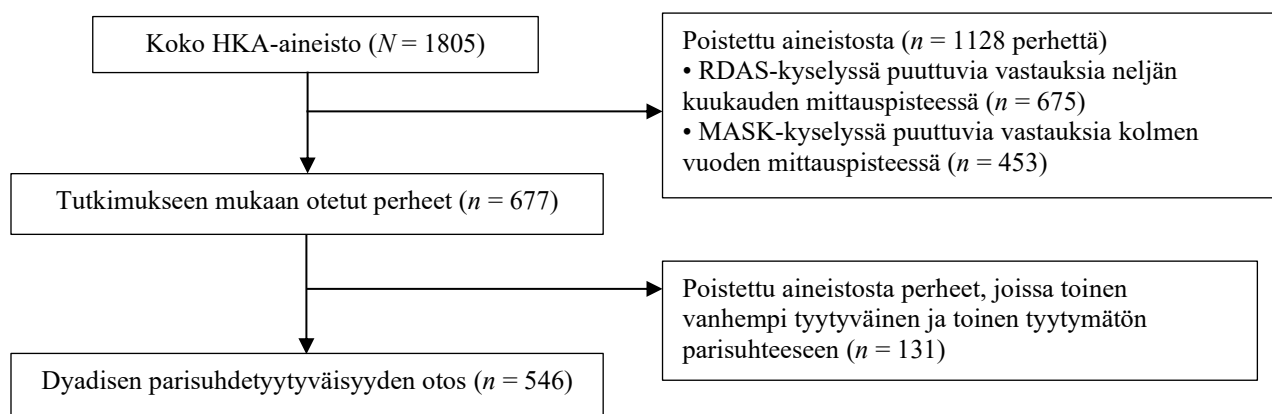
Tämä tutkimus on pitkittäistutkimus, jonka aineisto on Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimuksesta. Hyvän kasvun avaimet (HKA) on monitieteellinen kohorttitutkimus, joka pyrkii selvittämään perheiden ja lasten hyvinvointia usealla eri osa-alueella.

Tutkimuksen kohortti koostuu suomea tai ruotsia puhuvista äideistä, jotka synnyttivät lapsen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alueella tammikuun 2008 ja huhtikuun 2010 välillä, sekä heidän lapsistaan ($n = 9811$ äitiä, $n = 9936$ lasta). Näistä 1797 äitiä ja 1658 puolisoa sekä heidän 1827 lastaan rekrytoitiin intensiiviseen seurantaryhmään raskauden ensimmäisen kolmanneksen aikana tai pian lapsen syntymän jälkeen. Näihin perheisiin lapsia syntyi lopulta 1805. Myöhemmissä aikapisteissä perheille lähetettiin kyselylomakepaketti, johon he vastasivat kotona ja palauttivat kirjekuoressa tutkimusprojektille.

Tämän tutkimuksen aineisto koostui 1805 perheestä. Näistä 1128 perhettä poistettiin aineistosta puuttuvien vastausten takia. Tähän tutkimukseen valittiin siis tutkittavaksi perheet, joiden molemmilta vanhemmilta on saatavissa tiedot parisuhdetyytyväisyydestä lapsen neljän kuukauden iässä ja joiden lapsilta on saatavissa tiedot sosiaalisesta kompetenssista kolmen vuoden iässä ($n = 677$). Tutkimukseen mukaan otettujen perheiden valintaprosessi on kuvattu Kaaviossa 1. Pro gradu -tutkielmassamme selvitämme vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

Kaavio 1

Tutkittavien valintaprosessi

2.2 Mittarit

2.2.1 Parisuhdetyytyväisyys

Parisuhdetyytyväisyyttä mitattiin molemmilta vanhemmilta *Revised Dyadic Adjustment Scale* -kyselylomakkeella (RDAS; Busby ym., 1995). RDAS arvioi parisuhteen kolmea osa-aluetta: yhteisymmärrystä, tyytyväisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Parisuhdetta arvioidaan 13 kohdassa kuusiportaisella Likert-asteikolla ja yhdessä kohdassa viisiportaisella Likert-asteikolla.

Parisuhdetyytyväisyyden minimipistemäärä RDAS-kyselyssä on 14, joka estimoii korkeinta tyytyväisyyttä. Maksimipistemäärä on 83, joka estimoii puolestaan korkeinta tyytymättömyyttä. Aiempiin tutkimuksiin perustuen raja-arvona tyytymättömyydelle on 36 pistettä tai enemmän (Ahlqvist-Björkroth, 2017).

Tässä tutkimuksessa parisuhdetyytyväisyyttä käsiteltiin kaksiluokkaisena muuttujana. Tyytyväiseksi luokiteltiin henkilöt, joiden RDAS-pistemäärä oli alle 36 pistettä ja tyytymättömäksi henkilöt, joiden pistemäärä oli 36 tai yli. Äitien ja isien parisuhdetyytyväisyyksien tarkastelua varten luotiin siis kaksiluokkaiset muuttujat, joissa äiti tai isä luokiteltiin joko tyytyväiseksi tai tyytymättömäksi. Dyadista tarkastelua varten luotiin uusi kaksiluokkainen muuttuja, jossa parit kuuluivat joko ryhmään, jossa molemmat osapuolet olivat tyytyväisiä parisuhteeseen (0 = molemmat tyytyväisiä), tai molemmat heistä olivat tyytymättömiä parisuhteeseen (1 = molemmat tyytymättömiä). Dyadiseen tarkasteluun ei otettu mukaan pareja, joissa toinen vanhemmista oli tyytyväinen ja toinen tyytymätön, koska tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella, miten tyytyväisyyden tai tyytymättömyyden kumuloituminen on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin.

2.2.2 Sosiaalinen kompetenssi

Sosiaalista kompetenssia arvioitiin Monitahoarviointi sosiaalisesta kompetenssista -kyselylomakkeella (MASK; Kaukiainen ym., 2005). MASK on alun perin kehitetty alakouluikäisten lasten sosiaalisen kompetenssin arviointiin (Junttila ym., 2006), mutta tässä tutkimuksessa sitä hyödynnettiin kolmevuotiaiden lasten sosiaalisen kompetenssin arvioinnissa. Sosiaalisen kompetenssin pääulottuvuuksina pidetään MASK:ssa prososiaalista ja antisosiaalista käyttäytymistä. Kyselylomakkeessa arvioidaan ulottuvuuksia 13-kohtaisella neliportaisella Likert-asteikolla (1 = ei koskaan, 2 = harvoin, 4 = usein, 5 = erittäin usein). Jokaisesta kysymyksestä voi saada 1, 2, 4 tai 5 raakapistettä. MASK-kyselylomake lähetettiin perheiden kotiin vanhempien täytettäväksi, eli pistemäärät perustuvat vanhempien arvioon

lapsen käyttäytymisestä. Prososiaalinen ulottuvuus muodostuu kyselylomakkeen ensimmäisestä kuudesta kysymyksestä. Näillä arvioidaan lapsen yhteistyötaitoja ja empatiaa. Prososiaalisen ulottuvuuden raakapisteiden minimimäärä on 6 pistettä ja maksimimäärä on 30 pistettä. Antisosiaalinen ulottuvuus muodostuu lopuista seitsemästä kysymyksestä. Näillä arvioidaan impulsiivisuuden ja häiritsevyyden osa-alueita. Antisosiaalisen ulottuvuuden raakapisteiden minimimäärä on 7 pistettä ja maksimimäärä on 35 pistettä. Korkeat pisteet prososiaalisesta ulottuvuudesta kuvastavat lapsen sosiaalisten taitojen kehittyneisyyttä ja toimivuutta, kun taas korkeat pisteet antisosiaalisesta ulottuvuudesta kuvastavat lapsen haasteita emootioiden ja käyttäytymisen säätelyssä (Kaukiainen ym., 2005). Suurempi pistemäärä prososiaalisesta ulottuvuudesta viittaa siis suurempaan prososiaaliseen käyttäytymiseen, ja vastaavasti suurempi pistemäärä antisosiaalisesta ulottuvuudesta viittaa suurempaan antisosiaaliseen käyttäytymiseen.

Tilastollisia analyysejä varten muodostimme sosiaalisesta kompetenssista jatkuvat summamuuttujat prososiaaliselle ja antisosiaaliselle ulottuvuudelle. Tässä tutkimuksessa käytämme analyyseissä raakapisteistä muodostettuja summamuuttujia. Raakapisteistä voitaisiin laskea myös painotetut keskiarvot, mutta painokertoimet ovat laskettu kouluikäisille lapsille. Tutkimuksemme kohteena ovat kolmevuotiaat, joten tästä syystä emme käytä painokertoimia aineistomme analyyseissä. Prososiaalisen ulottuvuuden summamuuttuja muodostettiin laskemalla kuuden ensimmäisen kysymyksen vastausten raakapisteet yhteen. Prososiaalista ulottuvuutta mittaavien kysymysten johdonmukaisuus oli erittäin hyvä ($\alpha = .82$). Antisosiaalisen ulottuvuuden summamuuttuja muodostettiin vastaavasti laskemalla jälkimmäisten seitsemän kysymyksen vastausten raakapisteet yhteen. Antisosiaalista ulottuvuutta mittaavien kysymysten johdonmukaisuus oli hyvä ($\alpha = .79$).

2.2.3 Taustamuuttujat

Perheen ja lapsen taustatietoja kerättiin kyselylomakkeella raskausviikolla 10, synnytyksen jälkeen ja lapsen neljän kuukauden iässä. Taustatiedot molempien vanhempien koulutustasosta ja sosiaaliluokasta sekä perheen tulotasosta kysyttiin äidin täyttämässä alkulomakkeessa raskausviikolla 10. Tiedot lapsen sukupuolesta ja sisarusten määrästä kerättiin synnytyksen jälkeen. Arviota parisuhteen kestosta kysyttiin sekä äidiltä että isältä lapsen neljän kuukauden iässä.

Tutkimuksessa sosiaaliluokkaa käsiteltiin kolmiluokkaisena muuttujana. Ensimmäinen luokka muodostui johtajista ja erityisasiantuntijoista, toinen luokka asiantuntijoista ja kolmas luokka toimistotyöntekijöistä, palvelutyöntekijöistä, maanviljelijöistä, rakennustyöntekijöistä, prosessi- ja kuljetustyöntekijöistä sekä muista luokittelemattomista työntekijöistä. Perheen kuukausittainen nettotulotaso oli kyselylomakkeessa viisiportainen, mutta luokiteltiin tässä tutkimuksessa kolmiluokkaiseksi muuttujaksi: 1 = alle 2000 euroa, 2 = 2000-4000 euroa ja 3 = yli 4000 euroa.

Vanhempien koulutustaso jaettiin matalaan ja korkeaan. Matalaan koulutustasoon kuuluivat henkilöt, jotka olivat vastanneet kuuluvansa seuraaviin luokkiin: ei ammatillista koulutusta, kurssi/oppisopimus, kouluaste tai opistoaste. Korkeaan koulutustasoon kuuluivat puolestaan henkilöt, jotka olivat vastanneet kuuluvansa seuraaviin luokkiin: ammattikorkeakoulu, alempi korkeakoulu, ylempi korkeakoulu tai lisensiaatti/tohtori.

Lapsen sukupuolta käsiteltiin tutkimuksessa kaksiluokkaisena muuttujana: 1 = poika ja 2 = tyttö. Sisarusten määrää käsiteltiin neliluokkaisena muuttujana: 0 = ei aiempia lapsia, 1 = yksi aiempi lapsi, 2 = kaksi aiempaa lasta ja 3 = kolme tai useampi aiempi lapsi. Kummankin vanhemman arviota parisuhteen kestosta kysyttiin vuosissa ja kuukausissa, jotka muunnettiin tähän tutkimukseen vuosiksi. Tarkemmat tunnusluvut taustamuuttujille löytyvät Taulukosta 2.

2.3 Tilastolliset analyysit

Kaikki tilastolliset analyysit tehtiin IBM SPSS Statistics 31.0 -ohjelmalla.

Normaalijakautuneisuutta tarkasteltiin Kolmogorov-Smirnov -testin ja histogrammien avulla. Kaikissa analyyseissä tilastollisen merkitsevyyden rajana on käytetty $p < .05$.

Parisuhdetyytyväisyyden ja sosiaalisen kompetenssin ulottuvuuksien yhteyttä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimilla. Yhteyttä tarkasteltiin erikseen äidin ja isän tyytyväisyyden osalta. Korrelaatioiden tarkastelun jälkeen analyysimenetelmäksi valittiin lineaarinen regressio, koska halusimme tarkastella, minkälainen yhteys parisuhdetyytyväisyydellä on lapsen sosiaalisen kompetenssin ulottuvuuksiin. Lineaarinen regressio sopii hyvin tilanteeseen, jossa selittävä muuttuja on kaksiluokkainen. Koska lineaarisen regression lähtökohtana on muuttujien välinen korrelaatio, lineaarinen regressiomalli muodostettiin vain, jos tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä havaittiin. Tekoälyltä kysyttiin ohjeita regressiomallien rakentamiseen. Tekoäly ei rakentanut malleja, vaan mallit rakennettiin itse tekoälyn ohjeiden mukaisesti. Lineaarinen regressioanalyysi tehtiin erikseen sekä äidin että

isän osalta niin, että vastemuuttujana oli sosiaalisen kompetenssin antisosiaalinen ulottuvuus. Ennen regressioanalyysijä tarkastelimme, mitkä taustamuuttujat mahdollisesti korreloivat lapsen sosiaalisen kompetenssin kanssa. Analyysissä kontrolloimme taustamuuttujan, mikäli se korreloi tilastollisesti merkitsevästi vastemuuttujaan. Muodostimme erikseen äideille ja isille hierarkkiset lineaariset regressiomallit, joissa vastemuuttujana oli sosiaalisen kompetenssin antisosiaalinen ulottuvuus. Sisarusten määrä syötettiin malleihin kontrollimuuttujana ensimmäisessä vaiheessa ja äidin tai isän parisuhdetyytyväisyys selittävänä muuttujana toisessa vaiheessa.

Halusimme tarkastella myös, miten dyadinen parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaalisen kompetenssin antisosiaalisuuteen. Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaalisen kompetenssin antisosiaalisuuteen tarkasteltiin hierarkkisesti muodostetulla lineaarisella regressiomallilla. Sisarusten määrä syötettiin malliin kontrollimuuttujana ensimmäisessä vaiheessa ja dyadinen parisuhdetyytyväisyys selittävänä muuttujana toisessa vaiheessa.

Halusimme tarkastella mahdollista sisarusten lukumäärän ja vanhempien parisuhdetyytymättömyyden yhdysvaikutusta lineaarisilla regressiomalleilla. Pää- ja yhdysvaikutustermien multikollineaarisuuden vähentämiseksi sisarusten lukumäärä keskitettiin. Äidin, isän tai dyadisen tason parisuhdetyytyväisyyttä ei keskitetty, koska näitä käsiteltiin kaksiluokkaisina muuttujina. Loimme kolme yhdysvaikutustermiä: äidin parisuhdetyytyväisyys * keskitetty lasten lukumäärä, isän parisuhdetyytyväisyys * keskitetty lasten lukumäärä, dyadinen parisuhdetyytyväisyys * keskitetty lasten lukumäärä. Muodostimme erikseen lineaariset regressiomallit äidin ja isän parisuhdetyytyväisyyksille sekä dyadiselle parisuhdetyytyväisyydelle. Selittäjinä malleissa oli keskitetty sisarusten lukumäärä ja äidin, isän, tai dyadinen parisuhdetyytyväisyys sekä näiden yhdysvaikutustermi.

2.4 Tutkimuksen eettisyys

Hyvän kasvun avaimet -tutkimuksen etiikkaa käsitellään Lagströmin ja kumppaneiden (2013) artikkelissa. Hyvän kasvun avaimet -tutkimuksen todetaan olevan sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin että sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymä tutkimus. Tutkimuksen luvista ja tutkimuksesta tiedottamisesta on huolehdittu aineistonkeruun vaiheessa. Vanhemmat ovat antaneet tietoon perustuvan kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumiseen sekä itsensä että lapsensa puolesta. Tutkittaville on kerrottu heidän

oikeudestaan vetäytyä tutkimuksesta missä tahansa vaiheessa syytä ilmoittamatta.

Tutkittavien tunnistesteelliset tiedot on korvattu tutkimuskoodeilla eikä tutkittavien tietoja luovuteta ulkopuolisille.

Tutkimuksen teossa on hyödynnetty tekoälyä Turun yliopiston Tekoäly tutkimuksessa -linjauksen (19.12.2023) näkökulmat huomioon ottaen. Osiossa 2.3 Tilastolliset analyysit on kuvattu, miten tekoälyä hyödynnettiin analysointivaiheessa. Lisäksi tekoälyä pyydettiin tarkastamaan, onko lähdeluettelo APA7-viittaustyylin mukainen. Korjaukset lähdeluetteloon tehtiin itse.

3 Tulokset

3.1 Päämuuttujat

Äideistä 78.3 % ($n = 530$) oli tyytyväisiä parisuhteeseen ($ka = 31.09$). Isistä 78.4 % ($n = 531$) oli tyytyväisiä parisuhteeseen ($ka = 31.16$). Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden tarkasteluun otettiin mukaan 546 perhettä, sillä vertailun ulkopuolelle jätettiin parit, joista toinen osapuoli oli tyytyväinen parisuhteeseen ja toinen tyytymätön. Jäljelle jääneistä pareista 85.2 % ($n = 465$) olivat tyytyväisiä parisuhteeseen ja 14.8 % ($n = 81$) tyytymättömiä.

Parisuhdetyytyväisyyden tarkemmat tunnusluvut löytyvät Taulukosta 1.

Lapset saivat MASK-kyselyssä prososiaalisesta ulottuvuudesta keskimäärin 24.28 pistettä ja antisosiaalisesta ulottuvuudesta keskimäärin 14.64 pistettä. Keskihajonnat ja vaihteluvälit sosiaalisen kompetenssin ulottuvuuksille löytyvät Taulukosta 1.

3.2 Aineiston kuvailevat tunnusluvut

Otos koostui pariskunnista, joista suurin osa oli avioliitossa (63.8 %) ja noin kolmasosa avoliitossa (34.7 %). Pieni osuus vastaajista oli parisuhteessa, mutta ei avo- tai avioliitossa (0.9 %). Kaksi vastaajista ilmoitti olevansa rekisteröidyssä parisuhteessa samaa sukupuolta olevan kanssa (0.3 %). Äitien ikä vaihteli 18 vuodesta 44 vuoteen ($ka = 31.19$, $kh = 4.33$). Isien ikä vaihteli 18 vuodesta 56 vuoteen ($ka = 33.02$, $kh = 5.21$). Aineistoa kuvailevien muuttujien tunnusluvut löytyvät Taulukosta 2.

Taulukko 1*Päämuuttujat*

Muuttujat	<i>Ka</i>	<i>Kh</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>n</i>	%
Prososiaalinen ulottuvuus	24.28	3.67	6	30		
Antisosiaalinen ulottuvuus	14.64	4.20	7	35		
Äidin parisuhdetyytyväisyys	31.09	6.50	16	59	677	
Tyytyväinen					530	78.30
Tyytymätön					147	21.70
Isän parisuhdetyytyväisyys	31.16	6.67	17	61	677	
Tyytyväinen					531	78.40
Tyytymätön					146	21.60
Dyadinen parisuhdetyytyväisyys					546	
Molemmat tyytyväisiä					465	85.20
Molemmat tyytymättömiä					81	14.80

Selitteet: *Ka* = keskiarvo, *Kh* = keskihajonta, *Min* = minimi, *Max* = maksimi, *n* = otoskoko.

Taulukko 2*Taustamuuttujat*

Muuttujat	Perheet ($n = 677$)		Äitien vastaukset ($n = 677$)		Isien vastaukset ($n = 677$)	
	n	%	n	%	n	%
Lapsen sukupuoli	677					
Tyttö	338	50.1				
Poika	339	49.9				
Sisarusten määrä	677					
0	384	56.7				
1	204	30.1				
2	65	9.6				
$3 \geq$	24	3.5				
Tulotaso	672					
alle 2000 euroa	118	17.4				
2000–4000 euroa	453	66.9				

Muuttujat	Perheet ($n = 677$)		Äitien vastaukset ($n = 677$)		Isien vastaukset ($n = 677$)	
	n	%	n	%	n	%
yli 4000 euroa	101	14.9				
Koulutustaso			667		665	
Matala (luokat 1–4)			217	32.1	324	47.9
Korkea (luokat 5–8)			450	66.5	341	50.4
Sosiaaliluokka			607		558	
Toimisto-, palvelu-, rakennus-, prosessi- ja kuljetustyöntekijät, maanviljelijät, muut luokittelemattomat työntekijät			212	31.3	214	31.6
Asiantuntijat			142	21.0	84	12.4
Johtajat ja erityisasiantuntijat			253	37.4	260	38.4

Muuttujat	Perheet ($n = 677$)		Äitien vastaukset ($n = 677$)		Isien vastaukset ($n = 677$)	
	n	Ka (Kh)	n	Ka (Kh)	n	Ka (Kh)
Parisuhteen kesto (vuodet)			496	8.97 (4.23)	453	8.98 (4.38)

Selitteet: n = otoskoko, Ka = keskiarvo, Kh = keskihajonta.

3.3 Äidin ja isän parisuhdetyytyväisyyden yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin

Aluksi tarkastelimme äidin ja isän parisuhdetyytyväisyyden sekä antisosiaalisen ja prososiaalisen ulottuvuuden normaalijakaumaoletusta. Sekä sosiaalisen kompetenssin että parisuhdetyytyväisyyden jakaumat poikkesivat Kolmogorov-Smirnovin testin perusteella tilastollisesti merkitsevästi normaalijakaumasta, $p < .001$. Prososiaalinen ulottuvuus oli vasemmalle vino ja antisosiaalinen ulottuvuus oli oikealle vino. Sekä äidin että isän parisuhdetyytyväisyyden jakaumat olivat oikealle vinoja. Otokoko oli kuitenkin sen verran suuri ($n = 677$), että keskeisen raja-arvolauseen perusteella päädyimme käyttämään parametrisiä testejä.

Äidin parisuhdetytyttömyys oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä korkeampiin lapsen pisteisiin antisosiaalisuudesta, $r(677) = .129, p < .001$. Äidin parisuhdetyytyväisyydellä ei havaittu yhteyttä lapsen prososiaalisuuteen, $r(677) = -.029, p = .453$. Myös isän parisuhdetytyttömyys oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä korkeampiin lapsen pisteisiin antisosiaalisuudesta, $r(677) = .118, p = .002$. Isän parisuhdetyytyväisyydellä ei havaittu yhteyttä lapsen prososiaalisuuteen, $r(677) = -.003, p = .933$. Taustamuuttujista sisarusten suurempi määrä oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä korkeampiin lapsen pisteisiin antisosiaalisuudesta, $r(677) = .096, p = .013$. Pää- ja taustamuuttujien väliset korrelaatiot löytyvät Taulukosta 3.

Lapsen sosiaalisen kompetenssin antisosiaalisen ulottuvuuden yhteyttä parisuhdetyytyväisyyteen tutkittiin hierarkkisella lineaarisella regressioanalyysillä. Ensimmäisessä vaiheessa malliin syötettiin sisarusten määrä kontrollimuuttujana. Suurempi sisarusten määrä ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, $B = 0.50, 95\%CI = [0.11, 0.90], \beta = .096, t = 2.50, p = .013$. Malli, jossa oli ennustaja, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(1, 675) = 6.27, p = .013$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .009$. Malli selittää siis noin 0.9 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Toisessa vaiheessa malliin lisättiin parisuhdetyytyväisyys. Äideille ja isille luotiin erilliset regressiomallit.

Äidin parisuhdetyytyväisyyden lisääminen malliin paransi mallin selitystasetta tilastollisesti merkitsevästi, $\Delta R^2 = .014, \Delta F(1, 674) = 9.81, p = .002$. Äidin tyytymättömyys parisuhteeseen ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, kun sisarusten määrä kontrolloitiin, $B = 1.22, 95\%CI = [0.46, 1.99], \beta = .12, t = 3.13, p = .002$. Malli, jossa oli ennustaja, oli parempi

kuin tyhjä malli, $F(2,674) = 8.08, p < .001$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .023$. Malli selittää siis noin 2.3 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Isän parisuhdetyytyväisyyden lisääminen malliin paransi mallin selitystasetta tilastollisesti merkitsevästi, $\Delta R^2 = .012, \Delta F(1,674) = 8.23, p = .004$. Isän tyytymättömyys parisuhteeseen ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, kun sisarusten määrä kontrolloitiin, $B = 1.12, 95\%CI = [0.35, 1.89], \beta = .11, t = 2.87, p = .004$. Malli, jossa oli ennustaja, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(2,674) = 7.28, p < .001$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .021$. Malli selittää siis noin 2.1 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Jäännöstermit eivät jakautuneet kummankaan mallin osalta symmetrisesti nollan molemmille puolille. Sekä äidin että isän parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen antisosiaalisuuteen tarkastelevissa malleissa positiivisia arvoja saavat jäännöstermit olivat hajaantuneet negatiivisia arvoja saavia jäännöstermejä laajemmalle alueelle.

3.4 Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin

Aluksi tarkastelimme dyadisen parisuhdetyytyväisyyden normaalijakautuneisuutta. Kolmogorov-Smirnov -testi osoitti dyadisen parisuhdetyytyväisyyden poikkeavan tilastollisesti merkitsevästi normaalijakaumasta, $p < .001$. Histogrammin tarkastelu osoitti jakauman olevan oikealle vino. Otokoko oli kuitenkin suuri ($n = 546$), joten keskeisen raja-arvolauseen nojalla käytimme parametrisia testejä.

Dyadinen parisuhdetytyttömyys korreloi tilastollisesti merkitsevästi antisosiaalisen ulottuvuuden kanssa, $r(677) = .146, p < .001$. Dyadinen parisuhdetyytyväisyys ei korreloinut tilastollisesti merkitsevästi prososiaalisen ulottuvuuden kanssa, $r(677) = -.019, p = .621$. Taustamuuttujista sisarusten määrä oli tilastollisesti merkitsevässä positiivisessa yhteydessä lapsen antisosiaalisuuteen, $r(677) = .096, p = .013$. Pää- ja taustamuuttujien väliset korrelaatiot löytyvät Taulukosta 3.

Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen antisosiaalisuuteen tarkasteltiin hierarkkisella lineaarisella regressiomallilla. Ensimmäisessä mallissa suurempi sisarusten määrä ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, $B = 0.049, 95\%CI = [0.029, 0.049], \beta = .093, t = 2.18, p = .029$. Malli, jossa oli ennustaja, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(1,544) = 4.76, p = .029$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .009$. Malli selittää siis noin 0.9 % antisosiaalisuuden vaihtelusta. Toisessa vaiheessa malliin lisättiin dyadinen

parisuhdetyytyväisyys. Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden lisääminen malliin paransi mallin selitysastetta tilastollisesti merkitsevästi, $\Delta R^2 = .016$, $\Delta F(1,544) = 9.12$, $p = .003$. Dyadinen tyytymättömyys parisuhteeseen ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, kun sisarusten määrä kontrolloitiin, $B = 1.51$, $95\%CI = [0.53, 2.50]$, $\beta = .13$, $t = 3.02$, $p = .003$. Malli, jossa oli ennustaja, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(2,543) = 6.98$, $p = .001$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .025$. Malli selittää siis noin 2.5 % antisosiaalisuuden vaihtelusta. Hierarkkisesti rakennettujen regressiomallien tulokset löytyvät Taulukosta 4.

Mallin jäännöstermit eivät jakautuneet symmetrisesti nollan molemmille puolille. Positiivisia arvoja saavat jäännöstermit olivat hajaantuneet negatiivisia arvoja saavia jäännöstermejä laajemmalle alueelle.

3.5 Sisarusten määrä ja parisuhdetyytyväisyys

Koska selitysaste lisääntyi, kun parisuhdetyytyväisyyden ja sosiaalisen kompetenssin malleihin lisättiin sisarusten lukumäärä, haluttiin vielä tarkastella sisarusten lukumäärän ja vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhdysvaikutusta lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kolmella lineaarisella regressioanalyysillä.

3.5.1 Äidin parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi

Mallissa selittäjinä olivat äidin parisuhdetyytyväisyys, keskitetty sisarusten lukumäärä sekä niiden yhdysvaikutustermi. Analyysissa havaittiin vain äidin parisuhdetyytyväisyyden päävaikutus. Äidin tyytymättömyys parisuhteeseen ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, $B = 1.16$, $95\%CI = [0.39, 1.93]$, $\beta = .11$, $t = 2.96$, $p = .003$. Sisarusten määrällä ei ollut päävaikutusta lapsen antisosiaalisuuteen, $B = 0.24$, $95\%CI = [-0.13, 0.60]$, $\beta = .057$, $t = 1.28$, $p = .201$. Äidin parisuhdetyytyväisyyden ja sisarusten lukumäärän yhdysvaikutus ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = 0.43$, $95\%CI = [-0.29, 1.16]$, $\beta = .053$, $t = 1.18$, $p = .241$.

Malli, jossa oli ennustajia, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(3,673) = 5.85$, $p < .001$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .025$. Malli selittää siis noin 2.5 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Mallin jäännöstermit eivät jakautuneet symmetrisesti nollan molemmille puolille. Positiivisia arvoja saavat jäännöstermit olivat hajaantuneet negatiivisia arvoja saavia jäännöstermejä laajemmalle alueelle.

3.5.2 Isän parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi

Mallissa selittäjinä olivat isän parisuhdetyytyväisyys, keskitetty sisarusten lukumäärä sekä niiden yhdysvaikutustermi. Analyysissa havaittiin vain isän parisuhdetyytyväisyyden päävaikutus. Isän tyytymättömyys parisuhteeseen ennusti lapsen korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, $B = 1.09$, $95\%CI = [0.31, 1.86]$, $\beta = .11$, $t = 2.76$, $p = .006$. Sisarusten määrällä ei ollut päävaikutusta lapsen antisosiaalisuuteen, $B = 0.29$, $95\%CI = [-0.07, 0.65]$, $\beta = .069$, $t = 1.58$, $p = .115$. Isän parisuhdetyytyväisyyden ja sisarusten lukumäärän yhdysvaikutus ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = 0.29$, $95\%CI = [-0.45, 1.03]$, $\beta = .034$, $t = 0.77$, $p = .443$.

Malli, jossa oli ennustajia, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(3, 673) = 5.05$, $p = .002$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .022$. Malli selittää siis noin 2.2 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Mallin jäännöstermit eivät jakautuneet symmetrisesti nollan molemmille puolille. Positiivisia arvoja saavat jäännöstermit olivat hajaantuneet negatiivisia arvoja saavia jäännöstermejä laajemmalle alueelle.

3.5.3 Dyadinen parisuhdetyytyväisyys, sisarusten määrä ja lapsen sosiaalinen kompetenssi

Mallissa selittäjinä olivat dyadinen parisuhdetyytyväisyys, keskitetty sisarusten määrä sekä niiden yhdysvaikutustermi. Analyysissa havaittiin vain parisuhdetyytyväisyyden päävaikutus. Perheissä, joissa molemmat vanhemmat olivat tyytymättömiä, lapset saivat korkeampia pisteitä antisosiaalisuudesta, $B = 1.42$, $95\%CI = [0.42, 2.41]$, $\beta = .12$, $t = 2.80$, $p = .005$. Sisarusten määrällä ei ollut päävaikutusta lapsen antisosiaalisuuteen, $B = 0.22$, $95\%CI = [-0.17, 0.61]$, $\beta = .053$, $t = 1.18$, $p = .264$. Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden ja sisarusten lukumäärän yhdysvaikutus ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = 0.63$, $95\%CI = [-0.29, 1.54]$, $\beta = .064$, $t = 1.34$, $p = .179$.

Malli, jossa oli ennustajia, oli parempi kuin tyhjä malli, $F(3,542) = 5.26, p = .001$. Sen selitysaste oli kuitenkin heikko, $R^2 = .028$. Malli selittää siis noin 2.8 % antisosiaalisuuden vaihtelusta.

Mallin jäännöstermit eivät jakautuneet symmetrisesti nollan molemmille puolille. Positiivisia arvoja saavat jäännöstermit olivat hajaantuneet negatiivisia arvoja saavia jäännöstermejä laajemmalle alueelle.

Taulukko 3

Pää- ja taustamuuttujien väliset korrelaatiot

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. RDAS, äidit	<i>r</i>	-													
2. RDAS, isät	<i>r</i>	.429**	-												
3. RDAS, perhe	<i>r</i>	.846**	.845**	-											
4. MASK, prososiaalinen ulottuvuus	<i>r</i>	-.029	-.003	-.019	-										
5. MASK, antisosiaalinen ulottuvuus	<i>r</i>	.129**	.118**	.146**	-.198**	-									
6. Lapsen sukupuoli	<i>r</i>	-.010	-.078*	-.052	.112**	-.064	-								
7. Sisarusten määrä	<i>r</i>	.106**	.091*	.117**	.006	.096*	-.010	-							
8. Tulotaso	<i>r</i>	-.116**	-.104**	-.130**	-.009	.002	-.076*	-.012	-						
9. Äitien koulutustaso	<i>r</i>	.076*	.022	.058	.001	-.030	.081*	.214**	-.232**	-					
10. Isien koulutustaso	<i>r</i>	.149*	.090	.142**	-.012	-.013	.010	.129**	-.242**	.321**	-				
11. Äitien sosiaaliluokka	<i>r</i>	.109**	.059	.099*	-.041	.032	.078	.192**	-.337**	.652**	.325**	-			
12. Isien sosiaaliluokka	<i>r</i>	.071	.061	.079	-.016	.041	.013	.131**	-.303**	.282**	.592**	.355**	-		

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
13. Parisuhteen kesto, äidit	<i>r</i>	.054	.095*	.089*	.061	-.005	-.026	.237**	.138**	-.061	.104	.107*	.120*	-	
14. Parisuhteen kesto, isät	<i>r</i>	.012	.110*	.073	.033	.005	-.006	.247**	.114*	-.054	.114*	.093	.062	.958**	-

Selitteet: RDAS = parisuhdetyytyväisyys (korkeat pisteet estimoivat korkeaa tyytymättömyyttä), *r* = Pearsonin korrelaatiokerroin, **p* < .05, ***p* < .01

Taulukko 4

Hierarkkiset regressiomallit, selitettävänä lapsen antisosiaalisuus

Äitien ja isien mallit ($n = 677$)	B (95 % luottamusväli)	F	ΔF	R^2	ΔR^2
1. vaihe					
Sisarusten määrä	0.50* (0.11–0.90)	6.27*		.009	
2. vaihe					
Äidin parisuhdetyytyväisyys	1.22** (0.46–1.99)	8.08**	9.81**	.023	.014**
Isän parisuhdetyytyväisyys	1.12** (0.35–1.89)	7.28**	8.23**	.021	.012**
Dyadinen malli ($n = 546$)	B (95 % luottamusväli)	F	ΔF	R^2	ΔR^2
1. vaihe					
Sisarusten määrä	0.49* (0.049–0.93)	4.76*			
2. vaihe					
Dyadinen parisuhdetyytyväisyys	1.51**	6.98**	9.12**	.025	.016**

Selitteet. n = otoskoko, B = regressiokerroin, F = Fisherin F-suhde, ΔF = F-suhteen muutos, R^2 = mallin selitysaste, ΔR^2 = selitysasteen muutos,

* $p < .05$, ** $p < .01$

4 Pohdinta

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten äidin ja isän parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Lisäksi halusimme selvittää, miten dyadinen parisuhdetyytyväisyys, eli tilanne, jossa molemmat vanhemmat ovat tyytyväisiä tai tyytymättömiä, on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Lapsen sosiaalista kompetenssia tarkasteltiin Junttilan ja kumppaneiden (2006) mallin mukaisesti prososiaalisen ja antisosiaalisen ulottuvuuden kautta.

Tulokset tukivat hypoteesiamme parisuhdetyytyvyyden yhteydestä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin sen antisosiaalisen ulottuvuuden osalta, mutta ei prososiaalisen ulottuvuuden osalta. Sekä äidin ja isän parisuhdetytymättömyys että dyadinen parisuhdetytymättömyys olivat yhteydessä lapsen korkeampaan antisosiaaliseen käytökseen. Tutkimuksessa ei havaittu yhteyttä lapsen prososiaalisen käytöksen ja äidin, isän tai dyadisen parisuhdetyytyvyyden välillä.

4.1 Äidin ja isän parisuhdetyytyväisyys sekä lapsen sosiaalinen kompetenssi

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, miten sekä äidin että isän parisuhdetyytyväisyys lapsen neljän kuukauden iässä on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kolmen vuoden iässä. Hypoteesimme oli, että korkea parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan lapsen prososiaaliseen käytökseen, ja toisaalta matala parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan antisosiaaliseen käytökseen. Hypoteesimme sai osittaista tukea. Tulosten mukaan sekä äidin että isän tyytymättömyys parisuhteeseen oli yhteydessä lapsen korkeampiin pisteisiin antisosiaalisuudesta, kun sisarusten määrä kontrolloitiin. Sekä äidin että isän tyytymättömyys parisuhteeseen vaikuttaisi siis selittävän lapsen antisosiaalisuutta sisarusten määrästä riippumatta. Kuitenkaan kummankaan vanhemman kohdalla yhteyttä ei löydetty lapsen sosiaalisen kompetenssin prososiaaliseen ulottuvuuteen.

Tutkimuksen tulokset vahvistavat aiempaa käsitystä siitä, että vanhempien matala parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen käyttäytymisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteisiin. Parisuhdetyytyvyyden yhteyttä lapsen haasteisiin on tarkasteltu aiemmassa kirjallisuudessa usein lapsen sisäänpäin ja ulospäin suuntautuvien oireiden kautta, ja merkitsevää yhteyttä on raportoitu lähes kaiken ikäisillä lapsilla (esim. Knopp ym., 2017; Salo ym., 2022).

Tutkimuksessa yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin löydettiin sekä äitien että isien kohdalla. Tulokset ovat osittain ristiriidassa samalla Hyvän kasvun avaimet -aineistolla tehdyn Panulan ja kumppaneiden (2020) tutkimuksen kanssa, jossa havaittiin, että ainoastaan äidin korkeampi tyytymättömyys ennusti lapsen korkeampaa antisosiaalista käyttäytymistä kolmen vuoden iässä. Tulosten ristiriitaisuutta saattaa selittää se, että Panula ja kumppanit käyttivät parisuhdetyytyväisyyden mittauspisteenä raskausviikkoa 20, kun taas tässä tutkimuksessa parisuhdetyytyväisyyden mittauspisteenä oli lapsen neljän kuukauden ikä. Äidin raskaudenaikainen hyvinvointi on eri tavalla yhteydessä vauvan hyvinvointiin kuin isän. Vauvan aivot ovat alttiit ympäristölle jo raskausajan alusta lähtien, ja äidin raskaudenaikaisella stressillä ja psyykkisellä kuormittuneisuudella on yhteys lapsen tunnereagoivuuteen ja itsesäätelyn haasteisiin (Korja ym., 2017). Tämä saattaa selittää, miksi Panula ja kumppanit löysivät yhteyden vain äidin tyytymättömyyden ja lapsen antisosiaalisen käyttäytymisen välillä, kun taas tässä tutkimuksessa yhteys löydettiin molempien vanhempien tyytymättömyyteen. Myös otoskokomme ($n = 677$) poikkesi Panulan ja kumppaneiden otoskoosta ($n = 1075$), mikä saattaa selittää tulosten eroavaisuuksia. Otimme tutkimukseen mukaan ainoastaan perheet, joilla oli kaikki vastaukset saatavilla parisuhdetyytyväisyyden ja sosiaalisen kompetenssin lomakkeissa, eli poistimme tutkimuksen otoksesta ne, joilla oli puuttuvia arvoja.

Tulokset poikkesivat hypoteeseista sosiaalisen kompetenssin prososiaalisen ulottuvuuden osalta. Hypoteesiemme vastaisesti kummankaan vanhemman parisuhdetyytyväisyys ei näytä olevan yhteydessä lapsen korkeampiin pisteisiin prososiaalisuudesta. Taustalla voi olla muun muassa se, että aggressiivisuuden ajatellaan leviävän altruismia ja prososiaalista käyttäytymistä tehokkaammin (Keltikangas-Järvinen, 2012). Lapsen prososiaalisuutta arvioidaan MASK-kyselylomakkeessa yhtä kysymystä lukuun ottamatta kysymyksillä, jotka mittaavat lapsen toimintaa vertaisten kanssa. Antisosiaalisuutta arvioivista kysymyksistä pienempi osa liittyy muiden lasten kanssa toimimiseen. Voikin olla, että vanhempien arvioon lapsen sosiaalisesta kompetenssista on saattanut vaikuttaa se, kuinka paljon vanhempi on pystynyt seuraamaan lapsen toimintaa vertaisten kanssa. MASK on suunnattu alakouluikäisille lapsille, eli kysymykset eivät välttämättä sovellu yhtä hyvin kolmevuotiaiden arviointiin. MASK:ssa prososiaalisuutta arvioidaan esimerkiksi kysymällä, ottaako lapsi huomioon muiden lasten tunteet tai osoittaako lapsi muille lapsille hyväksyvänsä heidät. Kolmevuotiailla lapsilla ei ole kouluikäisiin lapsiin verrattuna yhtä kehittynyt kyky esimerkiksi tunnistaa tunteita tai ymmärtää eroja ilmaistujen ja koettujen tunteiden välillä.

(Pons ym., 2004). Myös kyky ottaa huomioon toisen näkökulma kehittyy tyypillisesti vasta lapsen lähestyessä kouluikää (Junge ym., 2020). MASK ei siis välttämättä mittaa luotettavasti kolmevuotiaan prososiaalisuutta, mikä on saattanut osaltaan vaikuttaa siihen, ettei yhteyttä lapsen prososiaalisuuden ja vanhempien parisuhdetyytyväisyyden väliltä löydetty.

4.2 Dyadinen parisuhdetyytyväisyys ja lapsen sosiaalinen kompetenssi

Toinen tutkimuskysymyksemme oli, miten dyadinen parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Hypoteesimme oli, että dyadinen parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan lapsen prososiaaliseen käytökseen. Lisäksi oletimme, että dyadinen parisuhdetytyymättömyys on yhteydessä korkeampaan lapsen antisosiaaliseen käytökseen. Hypoteesimme sai osittaista tukea, sillä tulosten mukaan dyadinen parisuhdetytyymättömyys on yhteydessä lapsen korkeampiin pisteisiin antisosiaalisuudesta. Sen sijaan dyadinen parisuhdetyytyväisyys ei ollut yhteydessä lapsen prososiaalisuuteen.

Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden yhteys lapsen antisosiaalisuuteen oli voimakkaampaa verrattuna analyysihin, joissa tarkastelimme erikseen vain äidin tai isän parisuhdetyytyväisyyttä. Molempien vanhempien raportoidessa parisuhdetytyymättömyyttä lapsi sai noin 1.5 pistettä enemmän antisosiaalisuudesta verrattuna tyytyväisyyttä raportoivien pariin lapsiin. Tulosten perusteella vaikuttaakin siltä, että hypoteesimme mukaisesti dyadinen parisuhdetytyymättömyys selittää lapsen antisosiaalisuutta enemmän kuin vain yhden vanhemman parisuhdetytyymättömyys. Myös Panula ja kumppanit (2020) saivat samankaltaisia tuloksia tutkiessaan molempien vanhempien psykososiaalisen hyvinvoinnin, johon luettiin mukaan myös parisuhdetyytyväisyys, yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Panula ja kumppanit (2020) pohtivat tutkimuksessaan, että yhden vanhemman hyvinvointi voi riittää suojaamaan lapsen sosiaalisen kompetenssin kehitystä. Vaikka yksi vanhempi mallintaisi lapselle ongelmallista sosiaalista käyttäytymistä, saattaa toinen vanhempi pystyä mallintamaan lapselle riittävästi toivottavaa sosiaalista käyttäytymistä ja täten suojata lapsen sosiaalisen kompetenssin kehitystä. Koska parisuhdetyytyväisyys on sen dyadisen luonteen vuoksi hyvin erilainen ilmiö kuin yksilön psykososiaalinen hyvinvointi, olisi jatkossa mielenkiintoista selvittää, voiko lapsi mallioppia riittävästi prososiaalista käyttäytymistä, vaikka toinen tai jopa molemmat vanhemmat raportoisivat parisuhdetytyymättömyyttä.

Matalaan parisuhdetyytyväisyyteen on yhdistetty vanhempien välisten konfliktien suurempi määrä (esim. Twenge ym., 2003), jota kartoitettiin myös tässä tutkimuksessa RDAS-kyselylomakkeella. Vanhempien riidoille altistuminen voi vaikuttaa lapsen turvallisuuden tunteeseen ja sitä kautta lapsen tyyliin olla vuorovaikutuksessa (Davies & Woitach, 2008; Davies ym., 2019). Tiedetään myös, että vanhempien väliset konfliktit ja vihamielisyys voivat läikkyä vanhempi-lapsisuhteeseen ja näkyä siinä esimerkiksi ankarampana kurina, minkä taas tiedetään olevan yhteydessä lapsen heikompaan itsesääätelykykyyn (Blume ym., 2025; Krishnakumar & Buehler, 2000). Emotionaalinen turvattomuus ja konfliktien läikkyminen saattavatkin selittää osittain vanhempien parisuhdetytymättömyyden ja lapsen antisosiaalisuuden yhteyttä.

4.3 Sisarusten lukumäärän merkitys vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin yhteydessä

Yhdysvaikutusanalyyseissa sisarusten lukumäärä ei ollut yhteydessä lapsen antisosiaalisuuteen, eikä sisarusten lukumäärä myöskään moderoi parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen antisosiaalisuuden välistä yhteyttä. Tulokset olivat samankaltaisia sekä äidin ja isän että dyadista parisuhdetyytyväisyyttä tarkastelevissa analyyseissa. Vanhempien parisuhdetytymättömyys näyttäytyykin itsenäisenä riskitekijänä lapsen antisosiaaliselle käyttäytymiselle tässä aineistossa.

Sisarusten määrän ja parisuhdetyytyväisyyden yhdysvaikutuksen lisääminen regressiomalleihin nosti mallien selitysasteita. Äidin parisuhdetyytyväisyyttä tarkastelevissa malleissa selitysaste nousi kaksi prosenttiyksikköä yhdysvaikutustermien lisäämisen myötä. Isän parisuhdetyytyväisyyttä tarkastelevissa malleissa selitysaste nousi yhden prosenttiyksikön yhdysvaikutustermien lisäämisen myötä. Dyadista parisuhdetyytyväisyyttä tarkastelevissa malleissa selitysaste nousi kolme prosenttiyksikköä yhdysvaikutustermien lisäämisen myötä. Muodostamistamme malleista kaikista eniten lapsen antisosiaalisuutta selittääkin malli, jossa selittäjinä on dyadinen parisuhdetyytyväisyys, keskitetty sisarusten määrä sekä näiden yhdysvaikutustermit. Kyseinen malli selittää lapsen antisosiaalisuuden vaihtelusta noin 2.8 %. Yhdysvaikutustermi ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä selittäjä mallissa, joten myöskään dyadinen parisuhdetyytyväisyys ei vaikuttaisi muuttavan sisarusten lukumäärän yhteyttä lapsen antisosiaalisuuteen.

Vaikka sisarusten määrällä ei näyttäisi olevan merkitystä vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin yhteydessä, sen havaittiin silti korreloivan sekä vanhempien parisuhdetyytyväisyyden että lapsen antisosiaalisuuden kanssa. Suuremman lapsilukumäärän on havaittu myös aiemmassa kirjallisuudessa olevan yhteydessä matalampaan parisuhdetyytyväisyyteen (Kowal ym., 2021; Twenge ym., 2003). Suuremman lapsilukumäärän ja matalan parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä saattaa selittää esimerkiksi perheen perustamiseen liittyvien kustannusten sekä lasten hoitoon käytettävän ajan lisääntyminen (Kowal ym., 2021). Sisarusten määrä ei ollut yhteydessä lapsen prososiaalisuuteen, mutta suurempi sisarusten määrä oli yhteydessä lapsen korkeampiin pisteisiin antisosiaalisesta ulottuvuudesta. Aiemmin on kuitenkin havaittu, että lapsilla, joilla on sisaruksia, on paremmat sosiaaliset taidot kuin lapsilla, joilla ei ole sisaruksia (Downey ym., 2013). Toisaalta siihen, miten sisarusten määrä on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin, voi vaikuttaa sisarussuhteiden laatu. On havaittu, että lapsilla, joilla on etäisemmät välit sisaruksiin, on heikompi sosiaalinen kompetenssi kuin lapsilla, joilla on lämpimämmät välit sisaruksiin (Buist & Vermande, 2014). Sisarussuhteiden laatu voikin vaikuttaa siihen, miten sisarusten määrä on yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tuloksia tulkitessa tulee myös muistaa, että lapsen sosiaalista kompetenssia arvioivat vanhemmat. Sisarusten määrän yhteyttä lapsen antisosiaaliseen käytökseen saattaakin selittää se, että sisarusten joukossa lapsen antisosiaalinen käyttäytyminen saattaa tulla esimerkiksi sisarusten välisten riitojen kautta vanhemmille herkemmin ilmi yksilapsisiin perheisiin verrattuna.

4.4 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tutkimuksen rajoituksena voidaan pitää aineiston vinoutta. Suurin osa otoksen vanhemmista oli korkeakoulutettuja (66.5 %), mikä ei vastaa korkeakoulutettujen osuutta Suomen väestössä. Valtioneuvoston (2022) mukaan 25–64-vuotiaista 42.3 % oli suorittanut korkeasteen tutkinnon Suomessa vuonna 2021. Koulutustason tiedetään ennustavan parempaa yksilön hyvinvointia, joten aineiston vinous koulutustason suhteen on hyvä huomioida tulosten yleistettävyydessä. Lisäksi aineisto koostui pääosin tyytyväisistä vanhemmista. Äideistä 78.3 % ja isistä 78.4 % olivat tyytyväisiä parisuhteeseensa. On mahdollista, että tutkimuksen tulokset olisivat näyttäneet erilaisilta, jos aineistossa olisi ollut suurempi hajonta vanhempien parisuhdetyytyväisyydessä. Tyytyväisten vanhempien yliedustuksen voi kuitenkin ajatella olevan linjassa aiemman kirjallisuuden kanssa, sillä suomalaisten

vanhempien on havaittu olevan tyytyväisempiä parisuhteeseensa kuin vanhempien monissa muissa maissa ainakin ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen (Salo ym., 2022). Jakauman vinouteen on voinut vaikuttaa se, että aineistosta poistettiin kaikki sellaiset perheet, joilla oli puuttuvia vastauksia RDAS- tai MASK-kyselylomakkeissa. Hyvinvoivilla vanhemmilla voi olla enemmän resursseja osallistua ja sitoutua pitkittäistutkimukseen. Voi siis olla mahdollista, että poistaessa aineistosta perheitä, joilla oli puuttuvia vastauksia kyselylomakkeissa, aineistoon jäi yliedustetuksi hyvinvoivat vanhemmat.

Tutkimuksen otos koostui Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin kuuluvista perheistä. Länsimaalaisen aineiston takia tulokset eivät ole yleistettävissä muihin kulttuureihin, sillä kulttuurien välillä on eroja siinä, minkälaisia piirteitä arvostetaan ja pidetään sosiaalisesti suotavina. Esimerkiksi länsimaissa painotetaan muuta maailmaa enemmän yksilöllisyyttä, eivätkä prososiaalisuus ja altruismi ole yhtä keskeisessä asemassa lasten kasvatuksessa kuin kenties muualla maailmassa (Keltikangas-Järvinen, 2012). Eri kulttuurien ja maiden välillä on havaittu eroja myös siinä, miten lasten lukumäärä on yhteydessä vanhempien parisuhdetyytyväisyyteen. Länsimaissa suurempi lapsilukumäärä on yhdistetty tyytymättömyyteen, mutta samanlaista yhteyttä ei ole havaittu kaikissa kulttuureissa tai maissa (Kowal ym., 2021). Koska aineistomme koostui suomalaisista perheistä, eivät tulokset ole yleistettävissä maailmanlaajuisesti, ainakaan länsimaiden ulkopuolelle.

Tutkimuksessa tiedonkeruun välineenä käytettiin laajalti käytössä olevia RDAS- ja MASK-kyselylomakkeita. Kyselylomakkeiden käyttöön liittyy luotettavuuden haasteita, sillä ne mittaavat lomakkeen täyttäjän subjektiivista käsitystä arvioitavasta asiasta. Vanhemmat arvioivat sekä omaa parisuhdetyytyväisyyttä että lapsen sosiaalista kompetenssia, mikä on hyvä huomioida tulosten tulkinnassa. Esimerkiksi vanhemman taipumus vastata sosiaalisesti suotavalla tavalla tai olla aina samaa mieltä väittämien kanssa on voinut vaikuttaa tämän tutkimuksen tuloksiin. Lisäksi on tärkeä huomioida, että lapsen pisteet prososiaalisuudesta ja antisosiaalisuudesta perustuvat ainoastaan vanhemman arvioon. Vanhemman läsnäololla voi olla lapsen itsesääätelyä tukeva vaikutus (Gee ym., 2014), joten vanhemman käsitys lapsen sosiaalisesta kompetenssista voi olla erilainen kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijän. MASK on alun perin luotu monitahoarviointiin, joka yhdistää useiden eri tahojen näkemykset kokonaisvaltaisen käsityksen saamiseksi lapsen sosiaalisesta kompetenssista (Kaukiainen ym., 2005). Tässä tutkimuksessa luotettavuutta olisikin voinut lisätä myös jonkun muun tahon, kuten varhaiskasvatuksen työntekijän, arvio lapsen sosiaalisesta

kompetenssista. Lisäksi tutkimuksen rajoituksena voidaan pitää sitä, että sosiaalisen kompetenssin arviointiin käytettiin MASK-kyselylomaketta, joka on alun perin luotu alakouluikäisten lasten arviointiin. Tämä on voinut vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

Tutkimuksen vahvuutena on suuri otoskoko ($n = 677$) ja pitkittäisasetelma. Pitkittäisasetelma mahdollistaa vanhempien parisuhdetyytyväisyyden yhteyden tarkastelun lapsen myöhempään sosiaaliseen kompetenssiin. Vaikka suoria kausaalipäätelmiä ei voida tehdä, tutkimusasetelma vahvistaa sen päätelmän uskottavuutta, että vanhempien parisuhdetyytyväisyys saattaa vaikuttaa lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Lisäksi pitkittäisasetelma vähentää systemaattisen mittausvirheen riskiä.

Molemmat vanhemmat osallistuivat tutkimukseen ja tarkastelun kohteena oli molempien vanhempien parisuhdetyytyväisyys. Molempien vanhempien tyytyväisyyden tarkastelu on tärkeää, sillä aiempi tutkimus on osoittanut, että äitien ja isien välillä voi olla eroja tyytyväisyyden tasossa sekä siinä, miten tyytymättömyys vaikuttaa lapseen (Conica ym., 2023; Krishnakumar & Buehler, 2000; Twenge ym., 2003). Molempien vanhempien parisuhdetyytyväisyyttä tarkasteltiin sekä erikseen että yhdessä dyadisena parisuhdetyytyväisyytenä. Dyadisen parisuhdetyytyväisyyden tarkastelua voidaan pitää tämän tutkimuksen vahvuutena, sillä parisuhdetyytyväisyyttä on tarkasteltu aiemmassa kirjallisuudessa usein vain yksilötasolla. Tutkimusasetelmamme mahdollistaa myös sen tarkastelun, selittääkö esimerkiksi molempien vanhempien samanaikainen tyytymättömyys yhden vanhemman tyytymättömyyttä enemmän lapsen antisosiaalisuutta. Lisäksi tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää tutkimukseen osallistuneiden lasten tasaista sukupuolijakaumaa, sillä aiempi tutkimus on osoittanut, että tytöt ovat jo taaperoiässä poikia prososiaalisempia (Christov-Moore ym., 2014).

Vaikka tutkimuksessa havaittiin yhteyksiä vanhempien parisuhdetytyymättömyyden ja lapsen sosiaalisen kompetenssin antisosiaalisen ulottuvuuden välillä, olivat yhteydet heikkoja. Havaittuja yhteyksiä voi selittää suuri otoskoko, joka mahdollistaa sen, että myös heikot yhteydet voivat nousta merkitseviksi. Lisäksi lapsen sosiaalista kompetenssia selittää todennäköisesti moni muukin tekijä kuin vanhempien parisuhdetytyymättömyys. Esimerkiksi vanhemman heikko psykososiaalinen hyvinvointi voi olla riskitekijä lapsen sosiaaliselle kompetenssille (Panula ym., 2020). Selittävä muuttujamme selittää siis vain pienen osan lapsen antisosiaalisen käyttäytymisen vaihtelusta.

4.5 Johtopäätökset

Vanhempien parisuhdetyytymättömyys vaikuttaa tämän tutkimuksen perusteella selittävän pienen osan lapsen antisosiaalisesta käytöksestä. Kummankin vanhemman parisuhdetyytymättömyys vaikuttaa kasvattavan riskiä lapsen antisosiaaliselle käytökselle jonkin verran, sillä selitysaste oli dyadisissa malleissa hieman korkeampi verrattuna äidin ja isän parisuhdetyytyväisyyttä erikseen tarkasteleviin malleihin. Huomionarvoista on se, että vauva-ajan parisuhdetyytymättömyys yhdistettiin tässä tutkimuksessa lapsen myöhempään antisosiaaliseen käytökseen. Tulokset tukevat aiempaa käsitystä siitä, että jo vauva-ajalla voi olla yhteyksiä lapsen myöhempään hyvinvointiin (esim. Lindblom ym., 2017). Täysin selvää ei kuitenkaan ole, minkä kaikkien mekanismien kautta vanhempien parisuhdetyytymättömyys voi olla yhteydessä lapsen antisosiaaliseen käytökseen. Esimerkiksi perheen emotionaalisen turvallisuuden kohentamiseen tähtäävien ja vanhemmuutta tukevien interventioiden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin tulisi kuitenkin selvittää. Myös vanhempien välisten konfliktien läikkymiseen vanhempi-lapsisuhteeseen olisi hyvä kiinnittää huomiota mahdollisena parisuhdetyytymättömyyden välittävänä mekanismina. Jatkossa olisi myös kiinnostavaa tutkia, voiko parisuhdetyytymättömyyden yhteys lapsen antisosiaaliseen käyttäytymiseen selittyä osittain mallioppimisella.

Sisarusten määrällä ja parisuhdetyytymättömyydellä löydettiin yhteys sekä äidin, isän että dyadisen parisuhdetyytyväisyyden kohdalla. Korrelaatioiden perusteella suurempi sisarusten määrä vaikuttaisi liittyvän suurempaan parisuhdetyytymättömyyteen. Regressioanalyysissä parisuhdetyytyväisyyden ja sisarusten lukumäärän yhdysvaikutusta ei kuitenkaan löytynyt. Tämän perusteella vanhempien parisuhdetyytymättömyys näyttäytyikin itsenäisenä riskitekijänä lapsen antisosiaaliselle käytökselle.

Tutkimuksessa lasten sosiaalista kompetenssia arvioitiin kolmen vuoden ikäisinä. Kolmevuotias on vielä suhteellisen riippuvainen vanhemmistaan. Emme siis tiedä, miten jo itsenäisemmin toimivien ja vanhempien lasten kohdalla yhteys näyttäytyisi. Vaikka sosiaalisen kehityksen pohja luodaan juuri ensimmäisen kolmen vuoden aikana, se jatkuu kuitenkin vielä pitkään sen jälkeen (Keltikangas-Järvinen, 2012). Parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin olisikin hyvä jatkossa tutkia myös eri ikäisten lasten kohdalla.

Jatkossa voisi olla mielekästä tarkastella parisuhdetyytyväisyyden muutoksen yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Parisuhdetyytyväisyys on voinut vauva-aikana liittyä muihin kuin lapsen saamiseen liittyviin asioihin, kuten taloudelliseen tilanteeseen tai terveyteen, ja täten se on voinut myös muuttua ajan myötä. Ainakin äidin synnytyksen jälkeisen masentuneisuuden on aiemmin havaittu olevan yhteydessä kaksivuotiaan lapsen suurempiin sosiaalisemotionaalisiin ongelmiin (Lahtela ym., 2026). Jatkotutkimuksissa synnytyksen jälkeisen masentuneisuuden huomioon ottaminen sekä muutenkin laajemmin vanhempien ja lapsen terveydentilaan liittyvien tekijöiden kontrollointi voi olla kannattavaa.

Parisuhdetytyymättömyys näyttää olevan yhteydessä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin antisosiaalisen käyttäytymisen osalta, mutta se selittää vain hyvin pienen osan antisosiaalisuuden vaihtelusta. Lapsen antisosiaaliseen käyttäytymiseen onkin havaittu liittyvän paljon muitakin sitä selittäviä tekijöitä. Jatkotutkimuksissa voisi olla mielekästä esimerkiksi kontrolloida temperamentin mahdollinen yhteys sosiaaliseen kompetenssiin. Lisäksi jatkotutkimuksissa voisi tarkastella lapsen kasvuympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten varhaiskasvatuksen, yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Koska parisuhdetytyymättömyys vaikuttaa olevan itsenäinen riskitekijä lapsen antisosiaaliselle käytökselle, voisi olla hyödyllistä kiinnittää siihen huomiota esimerkiksi neuvoloissa tai lapsen myöhemmässä terveydenhuollossa. Tämän tutkimuksen perusteella erityisen tärkeää interventioiden kohdentamisen kannalta olisi kyetä tunnistamaan jo varhaisessa vaiheessa etenkin ne perheet, joissa molemmat vanhemmat raportoivat parisuhdetytyymättömyyttä.

Lähteet

- Ahlqvist-Björkroth, S. (2017). *Challenges for transition into early parenthood. Prenatal depressive symptoms, marital distress, and premature birth of an infant* [väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6906-7>
- Allen, D., Flouri, E. & Bonamy, R. O. (2025). Child social competence, household chaos and parent-child relationships in early childhood: A multilevel twin-sibling design. *European Journal of Developmental Psychology*, 22(4), 595-610. <https://doi.org/10.1080/17405629.2025.2510952>
- Alonso, A., Cabrera, N. J., Kerlow, M. A. & Reich, S. M. (2025). Mothers' and fathers' emotion socialization: Longitudinal relations with toddlers' social competence. *Infant Behavior and Development*, 78, artikkeli 102034. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2025.102034>
- Backmann, H., Lahti, K., Laajasalo, T., Kaakinen, M. & Aronen, E. T. (2024). Positive parenting and adolescent prosocial behaviour – a mediation analysis with representative data. *International Journal of Adolescence and Youth*, 29(1), artikkeli 2374426. <https://doi.org/10.1080/02673843.2024.2374426>
- Bandura, A. (1963). Behavior theory and identificatory learning. *American Journal of Orthopsychiatry*, 33(4), 591–601.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. & Walters, R. H. (1963). *Social learning and personality development*. Holt Rinehart and Winston.
- Belsky, J. & Rovine, M. (1990). Patterns of marital change across the transition to parenthood: Pregnancy to three years postpartum. *Journal of Marriage and Family*, 52(1), 5–19. <https://doi.org/10.2307/352833>
- Blume, J., Garcia, G. M., Garcia, M. & Mastergeorge, A. M. (2025). Associations between parenting styles and child self-regulation skills: A series of meta-analyses. *Journal of Family Psychology*, 39(7), 885–898. <https://doi.org/10.1037/fam0001379>

- Borowski, S. K., Groh, A. M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Fearon, P., Roisman, G. I., van IJzendoorn, M. H. & Vaughn, B. E. (2021). The significance of early temperamental reactivity for children's social competence with peers: A meta-analytic review and comparison with the role of early attachment. *Psychological Bulletin*, 147(11), 1125–1158. <https://doi.org/10.1037/bul0000346>
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Buist, K. L. & Vermande, M. (2014). Sibling relationship patterns and their associations with child competence and problem behavior. *Journal Of Family Psychology*, 28(4), 529–537. <https://doi.org/10.1037/a0036990>
- Busby, D., Christensen, C., Crane, D. & Larsson, J. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment scale for use with distressed and non-distressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 289–308. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1995.tb00163.x>
- Christopher, C., Umemura, T., Mann, T., Jacobvitz, D. & Hazen, N. (2015). Marital quality over the transition to parenthood as a predictor of coparenting. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3636–3651. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0172-0>.
- Christov-Moore, L., Simpson, E.A., Coudé, G., Grigaityte, K., Iacoboni, M. & Ferrari, P.F. (2014). Empathy: Gender effects in brain and behavior. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 46(4), 604–627. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2014.09.001>
- Conica, M., Nixon, E. & Quigley, J. (2023). Interparental relationship satisfaction from nine months to nine years and children's socioemotional competencies at nine years. *Journal of Child and Family Studies*, 32(7), 2175–2186. <https://doi.org/10.1007/s10826-023-02601-4>
- Cowan, C. P. & Cowan, P. A. (2000). *When partners become parents: The big life change for couples*. Erlbaum.
- Cummings, E. M. & Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Publications.

- Davies, P. T., Martin, M. J., Sturge-Apple, M. L., Ripple, M. T. & Cicchetti, D. (2016). The distinctive sequelae of children's coping with interparental conflict: Testing the reformulated emotional security theory. *Developmental Psychology*, 52(10), 1646–1665. <https://doi.org/10.1037/dev0000170>
- Davies, P. T., Thompson, M. J., Coe, J. L., Sturge-Apple, M. L. & Martin, M. J. (2019). Child response processes as mediators of the association between caregiver intimate relationship instability and children's externalizing symptoms. *Developmental Psychology*, 55(6), 1244–1258. <https://doi.org/10.1037/dev0000717>
- Davies, P. T. & Woitach, M. J. (2008). Children's emotional security in the interparental relationship. *Current Directions in Psychological Science*, 17(4), 269–274. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2008.00588.x>
- Don, B. P., Eller, J., Simpson, J. A., Fredrickson, B. L., Algoe, S. B., Rholes, W. S. & Mickelson, K. D. (2022). New parental positivity: The role of positive emotions in promoting relational adjustment during the transition to parenthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 123(1), 84–106. <https://doi.org/10.1037/pspi0000371>
- Doss, B. D., Rhoades, G. K., Stanley, S. M. & Markman, H. J. (2009). The effect of the transition to parenthood on relationship quality: An 8-year prospective study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(3), 601–619. <https://doi.org/10.1037/a0013969>
- Downey, D. B., Condron, D. J. & Yucel, D. (2015). Number of siblings and social skills revisited among American fifth graders. *Journal of Family Issues*, 36(2), 273–296. <https://doi.org/10.1177/0192513X13507569>
- Eerola, P., Mustosmäki, A. & Pirskanen, H. (2025). "8: Fathers on the 'night shift'? Understanding caring fatherhood through parents' interpretative repertoires of night-time care". Teoksessa Pirskanen, H., Twamley, K., Eerola, P. & Romero-Balsas, P. (toim.), *Caring Fathers in the Global Context*, (s. 135–152). Policy Press. <https://doi.org/10.51952/9781447372448.ch008>

- Fincham, F. D. (2001). Attributions and close relationships: From balkanization to integration. Teoksessa G. J. Fletcher & M. Clark (toim.), *Blackwell handbook of social psychology* (s. 3–31). Blackwell.
- Fincham, F. D., Rogge, R. & Beach, S. R. H. (2018). Relationship satisfaction. Teoksessa Vangelisti, A. L. & Perlman, D. (toim.), *The Cambridge handbook of personal relationships*, (s. 422–436). Cambridge University Press.
- Frankel, L. A., Umemura, T., Jacobvitz, D. & Hazen, N. (2015). Marital conflict and parental responses to infant negative emotions: Relations with toddler emotional regulation. *Infant Behavior and Development*, 40, 73–83.
<https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2015.03.004>
- Gee, D. G., Gabard-Durnam, L., Telzer, E. H., Humphreys, K. L., Goff, B., Shapiro, M., Flannery, J., Lumian, D. S., Fareri, D. S., Caldera, C. & Tottenham, N. (2014). Maternal buffering of human amygdala-prefrontal circuitry during childhood but not during adolescence. *Psychological Science*, 25(11), 2067–2078.
<https://doi.org/10.1177/0956797614550878>
- Goeke-Morey, M. C. & Cummings, E. M. (2007). Impact of father involvement: A closer look at indirect effects models involving marriage and child adjustment. *Applied Developmental Science*, 11(4), 221–225. <https://doi.org/10.1080/10888690701762126>
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 169–197. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.169>
- Gürdal, M. S. & Acar, I. H. (2026). Self-regulation profiles and social competence in early childhood: A person-centered approach. *Early Education and Development*, 37(2), 371–387. <https://doi.org/10.1080/10409289.2025.2559429>
- Howes, C. (1987). Social competence with peers in young children: Developmental sequences. *Developmental Review*, 7(3), 252–272. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(87\)90014-1](https://doi.org/10.1016/0273-2297(87)90014-1)
- Huber, L., Plötner, M. & Schmitz, J. (2019). Social competence and psychopathology in early childhood: A systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 28, 443–459. <https://doi.org/10.1007/s00787-018-1152-x>

- Junge, C., Valkenburg, P. M., Deković & Branje, S. (2020). The building blocks of social competence: Contributions of the consortium of individual development. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 45, artikkeli 100861. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2020.100861>
- Junttila, N., Voeten, M., Kaukiainen, A. & Vauras, M. (2006). Multisource assessment of children's social competence. *Educational and Psychological Measurement*, 66(5), 874–895. <https://doi.org/10.1177/0013164405285546>
- Kaukiainen, A., Junttila, N., Kinnunen, R. & Vauras, M. (2005). *MASK: Monitahoarviointi sosiaalisesta kompetenssista*. Oppimistutkimuksen keskus.
- Karjalainen, P., Santalahti, P., Aalto-Setälä, T. & Kiviruusu, O. (2024). Epäsosiaalinen käytös ja sen yhteys perhetaustaan, oppimisvaikeuksiin, hyvinvointiin ja koulussa saatuun tukeen 4. ja 5. luokkalaisilla: Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 61(1), 3–17. <https://doi.org/10.23990/sa.125562>
- Keltikangas-Järvinen, L. (2012). *Pienen lapsen sosiaalisuus*. WSOY.
- Knopp, K., Rhoades, G. K., Allen, E. S., Parsons, A., Ritchie, L. L., Markman, H. J. & Stanley, S. M. (2017). Within- and between-family associations of marital functioning and child well-being. *Journal of Marriage and Family*, 79(2), 451–461. <https://doi.org/10.1111/jomf.12373>
- Korja, R. & Lindblom, J. (2013). Dynaamiset perhesuhteet vauvaperheissä. *Psykologia*, 48(5–6), 356–370.
- Korja, R., Nolvi, S., Grant, K. A. & McMahon, C. (2017). The relations between maternal prenatal anxiety or stress and child's early negative reactivity or self-regulation: A systematic review. *Child Psychiatry and Human Development*, 48(6), 851–869. <https://doi.org/10.1007/s10578-017-0709-0>
- Kowal, M., Groyecka-Bernard, A., Kochan-Wójcik, M. & Sorokowski, P. (2021). When and how does the number of children affect marital satisfaction? An international survey. *PloS One*, 16(4), artikkeli e0249516. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249516>

- Krishnakumar, A. & Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations* 49(1), 25–44. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00025.x>
- Lahtela H., Flykt, M., Nolvi, S., Kataja, E.-V., Eskola, E., Tervahartiala, K., Pelto, J., Carter, A. C., Karlsson, H., Karlsson, L. & Korja, R. (2026). Mother-infant interaction and maternal postnatal psychological distress associate with child's social-emotional development during early childhood: A FinnBrain birth cohort study. *Child Psychiatry & Human Development*, 57, 172–187. <https://doi.org/10.1007/s10578-024-01694-2>
- Lagström, H., Rautava, P., Kaljonen, A., Räihä, H., Pihlaja, P., Korpilahti, P., Peltola, V., Rautakoski, P., Österbacka, E., Simell, O. & Niemi, P. (2013). Cohort profile: Steps to the healthy development and well-being of children (the STEPS Study), *International Journal of Epidemiology*, 42(5), 1273–1284. <https://doi.org/10.1093/ije/dys150>
- Lindblom, J., Vänskä, M., Flykt, M., Tolvanen, A., Tiitinen, A., Tulppala, M. & Punamäki, R.-L. (2017). From early systems to internalizing symptoms: The role of emotion regulation and peer relations. *Journal of Family Psychology*, 31(3), 316–326. <https://doi.org/10.1037/fam0000260>
- Lorensen, M., Wilson, M. E. & White, M. A. (2004). Norwegian families: Transition to parenthood. *Health Care for Women International*, 25(4), 334–348. <https://doi.org/10.1080/07399330490278394>
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361–388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
- Murray, S. L., Holmes, J. G. & Griffin, D. W. (1996). The benefits of positive illusions: Idealization and the construction of satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(1), 79–98. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.1.79>
- Panula, V., Junttila, N., Aromaa, M., Rautava, P. & Räihä, H. (2020). Parental psychosocial well-being as a predictor of the social competence of a child. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 3004–3019. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01790-6>

- Pons, F., Harris, P. L. & de Rosnay, M. (2004). Emotion comprehension between 3 and 11 years: Developmental periods and hierarchical organization. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(2), 127–152.
<https://doi.org/10.1080/17405620344000022>
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development*, 6(1), 111–135. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1997.tb00097.x>
- Rose-Krasnor, L. & Denham, S. (2009). Social-emotional competence in early childhood. Teoksessa K. H. Rubin, W. M. Bukowski & B. Laursen (toim.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups*, (s. 162–179). The Guilford Press.
- Rothbart, M. K., Sheese, B. E., Rueda, M. R. & Posner, M. I. (2011). Developing mechanisms of self-regulation in early life. *Emotion Review*, 3(2), 207–213.
<https://doi.org/10.1177/1754073910387943>
- Salmela-Aro, K., Aunola, K., Saisto, T., Halmesmäki, E. & Nurmi, J.-E. (2006). Couples share similar changes in depressive symptoms and marital satisfaction anticipating the birth of a child. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(5), 781–803.
<https://doi.org/10.1177/0265407506068263>
- Salmivalli, C. (2002). Näkökulmia sosiaaliseen kompetenssiin. Teoksessa Niemi, P. & Keskinen, E. (toim.), *Taitavan toiminnan psykologia*, (s. 116–164). Hakapaino Oy.
- Salmivalli, C. (2005). *Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. PS-Kustannus.
- Salo, S. J., Pajulo, M., Vinzce, L., Raittila, S., Sourander, J. & Kalland, M. (2021). Parent relationship satisfaction and reflective functioning as predictors of emotional availability and infant behavior. *Journal of Child and Family Studies*, 30, 1214–1228.
<https://doi.org/10.1007/s10826-021-01934-2>
- Salo, S. J., Lipsanen, J. O., Sourander, J., Pajulo, M. & Kalland, M. (2022). Parental relationship satisfaction, reflective functioning, and toddler behavioral problems: A longitudinal study from pregnancy to 2 years postpartum. *Frontiers in Psychology*, 13, 904409. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.904409>
- Sourander, J., Salo, S., Laakso, M.-J. & Kalland, M. (2025). Toddlers' social-emotional competence and problem behaviours: Associations with parenting stress and social

- support among Finnish first-time parents. *Early Child Development and Care*, 195(12), 1316–1336. <https://doi.org/10.1080/03004430.2025.2549108>
- Turun yliopisto (19.12.2023). *Tekoäly tutkimuksessa* (TY/999/2023). Turun yliopiston intranet.
- Tran, C. B., Ivanova, K., Stavrova, O. & Reitz, A. K. (2026). Changes in psychosocial well-being across the transition to motherhood: Combining longitudinal and experience sampling methods. *Journal of Personality and Social Psychology*, 130(2), 373–398. <https://doi.org/10.1037/pspp0000573>
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574–583. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x>
- Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Chen, M. & Campbell, A. (2005). As good as it gets? A life course perspective on marital quality. *Social Forces*, 84(1), 493–511. <https://doi.org/10.1353/sof.2005.0131>
- Valtioneuvosto. (3.10.2022). *OECD-vertailu: suomalaisten nuorten koulutustaso laskenut keskitason alapuolelle*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/oecd-vertailu-suomalaisten-nuorten-koulutustaso-laskenut-keskitason-alapuolelle>
- Wile, D. (2013). Opening the circle of pursuit and distance. *Family Process*, 52(1), 19–32. <https://doi.org/10.1111/famp.12004>